

TARTU ÜLIKOOL
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Õnnetuse konstrueerimine uudiskursuses Haapsalu väikelastekodu põlengu näitel

Magistritöö (30 EAP)

Autor: Kadri Kasterpalu
Juhendaja: Kadri Ugur, PhD

Tartu
2011

SISUKORD

SISUKORD	2
SISSEJUHATUS.....	4
1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad	6
1.1 Sekundaarne trauma.....	6
1.1.1 Traumaatiline kriis.....	7
1.2 Õnnetuste ja kriiside kajastamine	10
1.3 Online-meedia eripärad	14
1.3.1 Interaktiivsus	15
1.3.2 Kommenteerimistingimused Eesti Päevalehe, Postimehe, Õhtulehe ja Delfi kommentaariumides.....	19
1.4 Haapsalu väikelastekodu põleng.....	21
1.4.1 Haapsalu Lastekodu	22
2. Töö analüüsimeetod ja valim.....	23
2.1 Valim.....	23
2.2 Analüüsimeetod	24
2.3 Kodeerimine	26
2.3.1 Šokifaasi ilmingute kodeerimine	26
2.3.2 Varajase reaktsioonifaasi ilmingute kodeerimine	27
2.3.3 Milliseid kommunikatiivseid eesmärke avaldati uudistekstides ja kommentaarides?	28
2.3.4 Keda või mida pidasid kommenteerijad õnnetuse peamisteks põhjusteks ja süüdlasteks?	30
2.3.5 Milliseid Haapsalu väikelastekodu põlenguga kaasnevaid kõrvalteemasid kommentaariumides ja uudistekstides tõstatati?.....	30
3. Analüüsi tulemused.....	32
3.1 Millised šoki ja varajase reaktsioonifaasi ilmingud avalduvad kommentaarides ja uudistekstides?	32
3.1.1 Suutmatuse/soovimatus juhtunut uskuda	33
3.1.2 Põhjuste otsimine ja potentsiaalsete põhjuste kohta oletuste tegemine..	35
3.1.3 Hirm, kurbus, viha	38
3.1.4 Infolünkade täitmine fantaasiaga ning müütide loomine	38
3.1.5 Analoogiatega leidmine minevikust ning isiklikust elust	40

3.2 Milliseid kommunikatiivseid eesmärke avaldati uudistekstides ja kommentaarides?	41
3.2.1 Soovid laimamise, süüdistamise, kommenteerimise lõpetamise kohta ning üleskutse süveneda ja mõelda.....	42
3.2.2 Vabariigi aastapäeva vastuvõtt, annetamine, leinamine, märkamine ja mõistmine, palvetamine ja mõtlemine	47
3.2.3 Karistamine, vastutamine, järelevalve tõhustamine ja hingeabi andmine	49
3.3 Keda või mida pidasid kommenteerijad õnnetuse peamisteks põhjuseks ja süüdlasteks?	51
3.4 Milliseid kõrvalteemasid seoses Haapsalu väikelastekodu põlenguga kommentaarides ja uudistekstides tõstatati?	54
4. Järeldused ja diskussioon	62
Kokkuvõte	67
Summary	69
Kasutatud kirjandus	71
Lisa 1 Kodeerimisjuhend.....	75
Lisa 2 Postimees	78
Lisa 3 Õhtuleht.....	80
Lisa 4 Delfi	82

SISSEJUHATUS

2011. aasta 20. veebruaril toimus Haapsalu väikelastekodu põleng, milles hukkus 10 lastekodu kasvandikku.

Tegemist oli sündmusega, mis paariks päevaks sai nii meediakanalite kui ka üldise avalikkuse tähelepanu objektiks.

Sellised õnnetused nagu Haapsalu väikelastekodu põleng, võivad olla keerulised ka neile, kes olukorda vaid ühe või teise meediakanali vahendusel kogevad, rääkimata neist, kes ise kohapeal olid või lähedased kaotasid. Kõik emotsioonid, alustades kurbusest ja leinast ning lõpetades viha ja süüdistamisega, tekitavad inimeses niivõrd suure segaduse, et ta ei anna endale täiel määral aru sellest, kuidas tekkinud olukorraga hakkama saada.

Kaasaegsel meediamaaistikul on mitmete meediaväljaannete juurde loodud kommentaariumid, mis võimaldavad auditooriumi liikmetel iga ilmuvat artiklit kommenteerida. Kommentaariumides luuakse lisa originaaluudisele ning kasutatakse seega uudise interaktiivseid võimalusi. Kommenteerijad tõstatavad küsimusi, esitavad lisainformatsiooni, avaldavad oma arvamust ja seda kõike vahetult uudise juures, muutudes seeläbi ka ise konkreetse uudisdiskursuse loojaks.

Minu magistritöö eesmärgiks on uurida õnnetuse konstrueerimist uudisdiskursuses Haapsalu väikelastekodu põlengu uudiste juurde kirjutatud kommentaaride kaudu. Mainitud empiirilist materjali analüüsides on magistritöö eesmärgiks leida vastused järgmistele uurimisküsimustele:

1. Surmaga lõppenud tulekahju mõju indiviididele

- a. Milliseid šoki ilminguid väljendasid õnnetusest kõnelevad uudistekstid?
- b. Millised šoki ilminguid on võimalik leida kommentaarides?
- c. Milliseid varajase reaktsioonifaasi ilminguid väljendasid õnnetusest kõnelevad uudistekstid?
- d. Millised varajase reaktsioonifaasi ilminguid on võimalik leida kommentaarides?
- e. Milliseid kommunikatiivseid eesmärke avaldati uudistekstides ja kommentaarides?
- f. Millise intensiivsusega kommunikatiivseid eesmärke uudistekstides ja kommentaarides edastati?

2. Õnnetusega seonduvad kõrvalteemad

- a. Keda või mida pidasid kommenteerijad õnnetuse peamisteks põhjusteks ja süüdlasteks?
- b. Milliseid kõrvalteemasid Haapsalu väikelastekodu põlenguga seoses kommentaariumides ja uudistekstides tõstatati?

Töö teooriaosa eesmärgiks on selgitada, millistest juhtnööridest ja põhimõtetest lähtuvalt kajastatakse õnnetusi ja kriise, millised on *online*-meedia eripärad, sealhulgas kommentaaride ja kommentaariumide roll uudisdiskursuses. Töö käsitleb uudisdiskursuse tekkimist ja arenemist seoses kaasaegse *online*-meedia interaktiivsete võimalustega.

Lisaks kirjeldab teooriaosa seda, millised tunnused iseloomustavad traumaatilise sündmusega kokku puutunud inimeste mõtlemist ja käitumist. Seda ka nende puhul, kes juhtunuga otseselt seotud ei ole, vaid on sündmusest teada saanud vahendajate kaudu.

Minu magistritöö näitab, kuidas esialgne uudis kommentaariumides kirjutajate teadmiste ja hinnangute kaudu muutub ja täieneb. Kommentaariumisse kirjutamine muudab kommenteerija omakorda uudise loojaks, kes annab oma panuse selle tervikliku diskursuse tekkimisse, mida järgmine auditooriumiliige tarbib.

Siinkohal tahaksin tänada oma juhendajat Kadri Ugurit, kes aitas mul tööd kirjutades hoida õiget kurssi ning suunas mind sellele teemale avaramalt vaatama.

1. Töö teoreetilised ja empiirilised lähtekohad

1.1 Sekundaarne trauma

Inimene elab oma elu jooksul üle palju loomulikke üleminekuperioode (koolimine, murdeiga, abiellumine jne), mida me võime nimetada arengukriisideks. Seesuguste olukordade puhul aga, kui juhtub midagi soovimatut ja ootamatut (nt õnnetus) ehk inimese ellu sekkub tugev väline mõjur, on tegemist traumaatilise kriisiga (Ugur 2009).

Inimene võib kogeda traumaatilist kriisi ka siis, kui ta kogeb massikommunikatsiooni kanalite vahendusel mingisugust traumaatilist sündmust, mis konkreetselt teda otseselt ei puuduta. Sel juhul on tegemist sekundaarse traumaga (Ugur 1999).

Ka psühholoog ja uurija Charles R. Figley väidab, et inimesed võivad olla traumeeritud ka ilma selleta, et nad oleksid ise füüsiliselt viga saanud, ohus või muul moel konkreetse traumaatilise sündmusega otseselt seotud (Figley 1995: xv).

Meediatarbijad on seega samasuguses situatsioonis nagu psühholoogid ja kriisinõustajad, kes kogevad traumasid ning kriitilisi situatsioone läbi teiste inimeste kirjelduste ja emotsioonide ning need mõjutavad ka neid. Meediatarbijal on võrreldes psühholoogide ja abistajatega aga vabadus valida, kas tarbida kriisisituatsioone kirjeldavaid meediatekste või mitte, ning ta ei pea ka võtma vastutust.

Figley väidab psühholoogidele viidates, et töö, mille eesmärgiks on emotsionaalsete kannatuste leevendamine, tähendab ka kannatustest rääkiva informatsiooni ning tihti isegi kannatuse enda omastamist (Figley 1995: 2). Kuna meediatarbijad ja ka ajakirjanikud kogevad sekundaarset traumat, siis võivad ka nemad omastada kannatustest rääkivat informatsiooni ning isegi kannatusi ennast. Ühe märksõnana toob Figley ära ka empaatiavõime kui olulise faktori, mis soodustab sekundaarse trauma tekkimist.

Oma 2002. aastal ilmunud raamatus on Charles R. Figley esitanud tabeli, mis näitab, et kaastundeväsimusel, mis avaldub neil, kes kogevad sekundaarset traumat, on samasugused sümptomid nagu posttraumaatilisel stressihäirel, mida kogevad need, kellega konkreetselt traumaatiline sündmus juhtus (Figley 2002: 5):

- raskused magamisel ja magama jäämisel;

- keskendumisraskused;
- liigne ehmatamine;
- ärrituvus või vihapursked jne.

John McGowan (McGowan 2002, Kitch & Hume 2008: 21 kaudu) leiab, et tänases ühiskonnas, kus avalikult jagatakse emotsioone, fakte, tausta jms nii üksikute kui massisurmade puhul, võib tekkida olukord, kus ühte või teist sündmust meedia kaudu kogevad auditooriumi liikmed hakkavad tundma, et nad justkui võlgnevad midagi neile, kes surma on saanud. Seega avaldavad nad tunnustust, leinavad, otsivad õiglust, andestust ning rõhutavad jumalakartlikkust.

Kitch ja Hume (2008: 107) väidavad, et lisaks eespool mainitule kutsuvad ootamatud surmad esile unikaalseid reaktsioone kogukonnas, sh ebareaalsuse tunne, abituse tunne, süütunne ja väga tugev vajadus juhtunu kellegi või millegi süüks liigitada.

1.1.1 Traumaatiline kriis

Traumaatilist kriisi iseloomustavad nii nende puhul, kes olukorraga otseselt seotud on, kui ka nende puhul, kes kogevad sekundaarset traumat, järgmised tunnused (Ugur 1999):

- tugeva välise mõjuri olemasolu;
- inimene ise on võimetu olukorda muutma;
- varasem kogemus ei aita olukorda valitseda;
- elu põhivajadusi on raske rahuldada.

Traumaatilist kriisi võivad põhjustada mitmesugused sündmused, mis omakorda jaotatakse kolme kategooriasse (Drescher & Foy 2009):

1. Looduskatastroofid ja sündmused ehk ettenägematud õnnetusjuhtumid, mis on hirmutavad, eluohtlikud situatsioonid looduses, mida ei ole otseselt põhjustanud konkreetne inimene. Selle kategooria alla kuuluvad üleujutused, tornaadod, orkaanid jms.

2. Tahtmatud inimeste poolt põhjustatud sündmused nagu autoõnnetused, kukkumised ja ehituslikud kokkuvarisemised. Seesuguste sündmuste hulka loetakse neid, mis on toimunud seetõttu, et keegi inimene pole olnud piisavalt tähelepanelik või on otseselt käitunud hooletult ja riskinud tõsiste vigastuse tekitamise ning elu ohtu seadmisega või seda siis ka otseselt teinud.
3. Tahtlikud inimese poolt tekitatud traumad, nagu röövimine, vägistamine, laste ahistamine, koduvägivald, sõjalahing ja terrorirünnakud.

Kriisireaktsiooni tugevust võib mõjutada varasem kriisikogemus, sest iga kriis jätab oma jäljed emotsionaalsesse mälu ning seega võib iga järgneva kriisi mõju võimenduda mitte konkreetsest kriisist endast tulenevalt, vaid varasemalt kogetud kriiside tõttu (Ugur 1999).

Kriis on protsess ning esimeseks reageeringuks ootamatult tekkinud olukorrale on tavaliselt šokk, mis võib kesta mõnest sekundist mõne päevani, kuid mis on loomulik psüühika enesekaitsereaktsioon ning möödub reeglina iseenesest. Šokis olev inimene kogeb reeglina järgmist (Ugur 1999):

- see on nii uskumatu...;
- võimatu, mis te räägite...;
- selliseid asju minuga ei juhtu...;
- ma ei taha, lõpetage ära...;
- nagu unes: kohe ärkan üles ja kõik see on olnud lihtsalt paha uni;
- see ei saa olla tõsi;
- ei...

Šokile järgneb varajane reaktsioonifaas – inimene muutub tasapisi teadlikuks oma tunnetest ja tal on palju küsimusi (kuidas, miks, miks just nüüd jne). Õnnetusest puudutatud inimese jaoks on oluline, et ta saaks kontrollitud informatsiooni, sest teabeaugud täidetakse reeglina fantaasiaga, mis võib reaalsusest hullem olla. Selles faasis on juhtunu põhjusi raske mõista ning inimesed kipuvad väljendama alusetuid süüdistusi.

Samuti püütakse toetuda analoogiatele minevikust ning meenutada oma teadmisi ja mälestusi kasutades sarnaseid varasemaid kogemusi, et kaardistada ohu taset

ning võimalikku konkreetse traumaatilise sündmuse lõpplahendust. See on üheks osaks traumaatilise sündmuse tähenduse loomisest (Drescher & Foy 2009).

Drescher & Froy on toonud ära kolm tegevust, mille kaudu inimesed, kelle lähedane on surnud, juhtunule tähendust püüavad luua (Armour 2002, Drescher & Froy 2009 kaudu):

1. Tõekuulutamine. Leitakse koht, kus avaldada oma tundeid ja arvamusi juhtunu aspektide kohta, nagu näiteks ametnike või õigussüsteemi asjatundmatus ja kahepalgelisus.
2. Õigluse/õiguse eest võitlemine. Inimesed seisavad enda ja oma huvide ning emotsionaalsete reageeringute eest ning näevad vaeva näiteks selle nimel, et muuta bürokraatlikke süsteeme, mis ei suutnud ohvrid kaitsta.
3. Elamine viisil, mis annaks mingi mõtte lähedase inimese surmale. Inimesed osalevad tegevustes, mille eesmärgiks on luua võimalusi teiste ohvrite ja nende perede toetamiseks. Seesuguse initsiatiivi n-ö mootoriteks võivad traumaatilisele sündmusele järgnenud raskel hetkel olla sellised emotsioonid nagu viha ja kibestumine.

Kuigi viidatud artiklis on neist kolmest tegevusest räägitud seoses inimestega, kes on kaotanud oma lähedase, on need kohased ka minu magistritöö puhul, kuna ka neil inimestel, kes kogevad surma meedia vahendusel ja ei ole konkreetse õnnetusega otseselt seotud, võib esineda samasuguseid traumaatilisele kriisile omaseid tunnuseid nagu neil, kes konkreetse sündmusega ise otseselt seotud on.

Üheks kriisi erivormiks on leinamine. Veronika Kast (1998: 117) väidab, inimese jaoks ei ole leinamine vajalik mitte ainult siis, kui kaotatud on armastatud inimene, vaid see on vajalik iga kord, kui inimest tabab mingisugune kaotus. Leina allasurumine võib tekitada depressioone, mis võivad esile kerkida ka siis, kui sureb keegi, kes ei olnud konkreetsele inimesele lähedane (Kast 1998: 66).

Liina Külv (2010) on oma bakalaureusetöös viidanud aine "Kriisi- ja katastroofipsühholoogia" materjalidele, kus on ühe olulise aspektina leina kogemise juures välja toodud müütide tekkimine.

Üheks müüdiks on lahkunu idealiseerimine. Leinaja tunneb, et on kellegi surmaga ilma jäänud millestki olulisest. Lahkunuist räägitakse ainult head ning neid iseloomustatakse kui kõige paremaid inimesi (Külv 2010).

Veel üheks leinaga kaasnevaks müüdiks on õnnetuse põhjus. Nagu ka eespool varajase reaktsioonifaasi tunnuseks välja toodud infolünkade täitmise vajaduse puhul, mängib ka siin rolli soov säilitada kontrollitunne ning leida loogiline põhjendus juhtunule.

Sellest tulenevalt võivad inimesed tekitada selliseid müüte nagu „Jumalal oli teda vaja” või „Ta oli liiga hea” jne. Inimestel on raske leppida paratamatusega ja sellega, et õnnetus lihtsalt juhtus (Külv 2010).

Kolmandat laadi müütide loomine on seotud surnud inimeste edasise saatusega, kusjuures Külv (2010: 8) väidab, et viimasel ajal on järjest enam hakanud levima müüt sellest, et lahkunust on saanud ingel.

Kuna käesoleva magistritöö uurimisobjektiks on uudisdiskursus, mis koosneb esimestest Haapsalu väikelastekodu põlengust rääkinud uudisest Postimehes, Delfis ja Õhtulehes ning nende juurde kuuluvatest kommentaaridest, siis ei ole siinkohal tarvilik süüvida hilise reaktsioonifaasi tunnuste seletamisele.

1.2 Õnnetuste ja kriiside kajastamine

David L. Altheide, kes on suurema osa oma tööst pühendanud massimeedia ja infotehnoloogia rolli uurimisele, on väitnud, et meediaväljaannete juhid ja toimetajad armastavad draamat, kurjust ja kannatusi. Nende jaoks ei ole rõõmustav mitte see, et üks või teine kriitiline sündmus juhtus, vaid pigem toimunu järelmõjud (Altheide 2002: 43). Seesugused sündmused pakuvad neile ainet uudiste kirjutamiseks, mis saab auditooriumi jaoks kanaliks, mille kaudu toimunu kohta informatsiooni saada. Sellisel juhul kogeb auditoorium sündmust vahendaja kaudu.

Carolyn Kitch ja Janice Hume (2008) väidavad, et kaasaegses kultuuriruumis on inimese jaoks kõige tavalisemaks kokkupuuteks surmaga see, kui ta läbi vahendajate (raadio, tele, internet jms) kogeb midagi, mis on juhtunud mõne võõraga. Traumaatilistest sündmustest selles kontekstis rääkides on sellistel puhkudel tegemist sekundaarse traumaga, mis tähendab, et õnnetused ja kriisid ei traumeeri ainult neid, kes sündmusega otseselt seotud on, vaid ka neid, kes sündmustest vahendajate kaudu teada saavad.

Kitch ja Hume on uurinud leinakultuuri ajakirjanduses Ameerikas juhtunud sündmuste põhjal ning leiavad, et just uudismeediast on saanud peamine foorum

avalikkuse leina edastamiseks ning konstrueerimiseks. Leina kajastavad uudislööd loovad laiemal kultuurilisel narratiivil, milles ammune minevik ja käesolev hetk, kõige prominentsemad ühiskonna liikmed ja kõige tavalisemad kodanikud sulanduvad üheks kestvaks looks kaotuse tähendusest, leinast ja ohverdamisest (Kitch & Hume 2008: xiv).

Kitch ja Hume viitavad ka sellele, et paljud uurijad on täheldanud, et lood surmast ei puuduta mitte nii väga neid, kes surid, vaid pigem neid, kes elavad. Joseph Amato (Amato 1993, Kitch & Hume 2008: xiv kaudu) leiab, et surm paneb inimesi jutustama lugusid, mis on kujundatud moraalseks hinnanguks, ettekantud diskussiooni tekitamiseks, metafooridega rikastatud või on neile antud tähendus läbi kulutuurirituaalide ja religioossete tötuste.

Lood surmadest haaravad avalikkuse tähelepanu ning panevad auditooriumi reageerima, kuna neil on tugev seos kultuuriliste ja religioossete rituaalidega (Kitch & Hume 2008: xiv). Rituaalid annavad kindlakujulise võimaluse väljendada ja kinnitada tugevaid austuse, imetluse, leina, lojaalsuse, helluse ja poolehoidu tundeid. Kui auditoorium väljendab neid rituaale ajakirjanduse kaudu, siis ei ole ajakirjandus enam lihtsalt tekstide kogum, vaid läheneb oma olemuselt pigem suulisele jutustusele, mille puhul auditooriumi rolliks on vastata loo jutustajale, aidates tal kujundada tulevast versiooni antud loost (Bird 1980, Kitch & Hume 2008: xv kaudu).

Lundi ülikooli dotsent Eva-Karin Olsson, kelle peamiseks uurimisvaldkonnaks on kriisisituatsioonis otsuste tegemine meediaorganisatsioonides, väidab, et ootamatute sündmuste puhul, nagu õnnetused ja kriisid, kasutavad ajakirjanikud teatavaid mustreid ja käitumismalle, mis põhinevad varasematel sarnastel kogemustel (Olsson 2010). Olssoni eesmärgiks oli määratleda, milliste tunnuste põhjal ja kuidas üldse tekivad need sündmused, mis saavad osaks meediaorganisatsioonide n-ö ajalooliste sündmuste pagasist, mille poole aeg-ajalt vajadusel vaadatakse.

Olssoni artikkel põhineb Rootsi meediaväljaannete juhtidega tehtud intervjuudel seoses 11. septembril 2001 aastal Ameerikas toimunud terrorirünnakutega. Intervjueeritavad peavad seda sündmust organisatsioonilise väljakutse poolest sarnaseks Estonia huku kajastamisega, sest mõlema puhul oli tegemist sündmustega, mille sarnaseid varem ei olnud kogetud. Samas toovad meediaväljaannete juhid Olssoni (2010) artiklis välja ka selle, et isegi kui tegemist on omavahel sarnaste lugudega nagu Rootsi puhul peaminister Olof Palme mõrv aastal 1986 ning välisministri Anna Lindhi mõrv 2003 aastal, on igaüks neist sündmustest siiski mõne aspekti poolest eelmisest

erinev. Lisaks on ajas muutuv see, kuidas inimesed sündmusi tõlgendavad ja mõistavad ning millisesse taustsüsteemi need sündmused asetatakse.

Teine tegur, mis Olssoni (2010) järgi kriisiuudiseid iseloomustab, on see, et nad esitavad väljakutse meediaorganisatsiooni väärtustele ja organiseeritusele. Kriisisündmuse adekvaatne ja kvaliteetne kajastamine on meediaväljaande maine seisukohast olulise tähtsusega. Kriisihetked on need momendid, kus inimesed otsivad võimalikult suurt hulka kvaliteetset ja usaldusväärset informatsiooni ja seda esialgu nendest kanalitest, mida nad on harjunud tarbima. Kui kanal ei suuda auditooriumi ootustele vastavalt kriisiuudise kajastamisega hakkama saada, võib ta kaotada oluliselt oma usaldusväärset avalikkuse silmis.

Kõige tõenäolisemalt pälvib meediakajastust selline sündmus, mille puhul ootamatult said kannatada „süüitud teised”, eriti kui tegemist on avaliku kohaga (Chinball 1977, Jewkes 2004: 222 kaudu). Sellise sündmuse puhul paisatakse auditoorium võimalusel üle igasuguse graafilise materjaliga sündmuse kohta ning meediatekstides kasutatakse väljendeid, mis toidavad üleüldist hüsteeriat ning suunavad vaenlase/süüdlase otsingutele (Jewkes 2004).

Samasugust tendentsi täheldab ka Cerulo (1998, Altheide 2002: 11 kaudu), kes leiab, et seesuguste sündmuste puhul võivad meediatekstid tekitada avaliku kuvandi sellest, mis on õige ja vale, ning kui sündmust vormindatakse vastavalt väljakujunenud rutiinidele, võib antud meediatekst avaliku arvamuse peegeldamise asemel seda hoopis kujundama hakata.

Üheks võimaluseks sündmusi meediatekstides vormindada on neid raamistada. Termin *raamistamine* võib tähendada kahte vaatenurka ühest ja samast asjast. Esiteks, kommunikatsiooni raami või meedia raami all mõeldakse sõnu, pilte, fraase and esitlusstiile, mida kasutatakse auditooriumile mõne sündmuse või teema kohta informatsiooni edastades (Gamson & Modigliani 1987, Chong & Druckman 2007 kaudu). Kommunikatsiooni raamid on ühtlasi ka tööruutideks ajakirjanikele, võimaldades neil kiiresti identifitseerida ning klassifitseerida informatsiooni ning „pakkida” see efektiivseks edastamiseks auditooriumile (Gitlin 1980, Scheufele 1999 kaudu). Raamistamine tähendab teadvustatud reaalsusest kindlate aspektide valimist ning edastatavas tekstis nende olulisuse rõhutamist viisil, mis soosib konkreetset probleemidefinitiooni, põhjuse tõlgendust, moraalist hinnangut ja/või käsitlemise soovitusi (Entman 1993, Scheufele 1999 kaudu). Scheufele viitab varasematele uuringutele toetudes, et faktoreid, mis võivad mõjutada seda, kuidas ajakirjanik

konkreetsed sündmused raamistab, on vähemalt viis: sotsiaalsed normid ja väärtused, organisatsiooni surve ja piirangud, huvigruppide surve, ajakirjanduslikud rutiinid ja ajakirjaniku ideoloogiline või poliitiline orientatsioon (Scheufele 1999).

Erinevalt kommunikatsiooni raamidest, mis väljendavad näiteks uudisteksti autori rõhuasetust, viitavad individuaalsed raamid ehk mõtterraamid sellele, mis on üksiku auditooriumiliikme hinnangul konkreetse teema puhul silmatorkavaim aspekt (Chong & Druckman 2007). Individuaalsed raamid on vaimselt talletatud ideede kobarad, mis juhivad seda, kuidas indiviid informatsiooni töötleb (Entman 1993, Scheufele 1999 kaudu).

Tänapäeva maailmas on meediatähelepanu garanteeritud nendele olukordadele, millega on seotud lapsed (Jewkes 2004). Sündmused, mille puhul on kannatajateks lapsed, ei saa mitte ainult meedia ja avalikkuse tähelepanu osaliseks, vaid tekitavad olukorra, kus meedia pühendub n-ö moraalikampaaniatele (Jenkins 1992, Jewkes 2004: 223 kaudu).

Meedial on tänapäeval oluline roll reaalsuse loomisel, kuna inimesed on harjunud olema pidevas informatsioonivoos. Stijn Joye (2010) toetab teooriat, et ohtu kujutavad sündmused on meedia poolt loodud: nad eksisteerivad ainult siis, kui meedia neid kajastab.

Samale nähtusele viitab ka McQuail (2000: 311), kirjeldades kahte uudiste tegemise kontseptsiooni: praktiline ajakirjanduslik lähenemine ja meediateooria. Lõhe nende kahe vahel seisneb selles, milline näeb välja normaalne uudiste kujunemise skeem. Ajakirjanduslikust vaatepunktist on skeem järgmine (McQuail 2000: 311):

- 1) sündmused;
- 2) uudise kriteeriumid;
- 3) uudise esitamine;
- 4) huvi uudise vastu.

Seesuguse skeemi puhul algab meediaorganisatsioonis uudise tegemine sellega, et toimub midagi ootamatut, mis tungib sisse igapäevarutiini ning millele reageerides lähtub meedia juhtumi suhtelisest olulisusest publiku jaoks. Sündmust kajastatakse objektiivselt ja auditooriumil on võimalus sellele uudisele reageerida kas huvi või ükskõiksusega (McQuail 2000: 311).

Teoreetilises mudelis on ülal toodud järjekorras teatavad erisused (McQuail 2000: 312):

- 1) huvi uudise vastu;
- 2) uudise kriteeriumid;
- 3) sündmused;
- 4) uudise esitamine.

Selle skeemi järgi käitudes toetuvad meediaorganisatsioonid eelnevale kogemusele selle kohta, mis võib auditooriumile huvi pakkuda - selle põhjal tekib stabiilne ja püsiv uudiskriteeriumite kogum, kuhu kuuluvad ka organisatsioonilised ja žanrilised nõuded. Lähtutakse pigem konkreetse meediaorganisatsiooni enda nõudmistest ja praktilistest tavadest kui sellest, mis reaalses maailmas parasjagu aset leiab või mida auditoorium tegelikult tahab või vajab (McQuail 2000: 312).

Sellised sündmused nagu Haapsalu väikelastekodu põleng muutuvad Eestis uudiseks ja reaalsuseks ka siis, kui meedia seda ei kajasta. Maailmamastaabis rääkides sai lastekodu põleng aga just meedia kaudu reaalsuseks Venemaal, Inglismaal, Soomes ja teistes paikades, kus see sealsete inimesteni viidi (1.3 *Online-meedia eripärad*).

1.3 Online-meedia eripärad

Tänapäevase uudisdiskursuse puhul ei räägi me enam sellisest kirjutamise viisist, kus ajakirjanik kirjutab ja auditoorium loeb, vaid auditooriumist on saanud osa uudisloomeprotsessis. Iga auditooriumi liige, kes väljendab oma arvamust, teeb ettepanekuid või lisab juhtunule uusi fakte, on osa selle konkreetse uudisdiskursuse loomisest ja ideaalis ka osaline otsustamisel, millest lehed homme räägivad.

Lorenzo Cantoni & Stefano Tradini (2006: 155, 156) on välja toonud aspektid, milles peitub *online-meedia* lisaväärtus võrreldes muu massimeediaga:

- multimeedia: *online*-väljaannetel on võimalus informatsiooni esitada mitmel viisil: tekst, audiomaterjal, videomaterjal, animatsioonid, fotod, filmid jne. *Online-meedia* muudab võimalikuks näiteks

raadioprogrammide ühendamise piltide ja filmidega ning teleprogrammide ühendamise kirjutatud tekstidega;

- interaktsioon: *online*-kanalid pakuvad suuremat võimalust interaktiivsuseks kui ükski teine massimeedia kanal, kuna need võimaldavad kasutajatel suhelda konkreetsel veebilehel nii teiste kasutajatega kui ka veebilehe haldajatega;
- püsivus: *online*-informatsiooni on võimalik lihtsasti arhiveerida, uuesti kasutada ja jätta pidevalt kättesaadavaks lugejate jaoks;
- süvauuringud: tekstide avaldamise lihtsus *online*-meedias võimaldab pakkuda konkreetse informatsiooni kohta süvaanalüüse ja –uuringuid ning muuta need lugeja jaoks alati kättesaadavaks;
- vahetus: *online*-informatsiooni on võimalik lihtsasti üles laadida ükskõik millisel ajahetkel ning seda on võimalik seejärel ka kohe kasutada.

Viimasena mainitud tunnus „vahetus” tähendab, et ajakirjanikel tuleb arvestada 24-tunnise uudistetsükliga ning see muudab niigi ajakirjanikele ja toimetustele raskusi valmistava ootamatute sündmuste kajastamise veelgi keerulisemaks.

Online-väljaanded võimaldavad kodumaiste sündmustega kursis olla ka välismaal elavatel inimestel. Lisaks on internet ja selle laialdased kasutusvõimalused tekitanud olukorra, kus Eestis juhtunud räägiti ka mitmetes välismaistes uudisteportaalides ja meediaväljaannetes, nagu näiteks Ilta-Sanomat (Kymmenen vammaista lasta kuoli lastenkodin palossa), BBC News (Estonia: Children's home fire in Haapsalu kills 10), Guardian (Ten killed in Estonian orphanage fire) jpt.

1.3.1 Interaktiivsus

Kui traditsiooniline massikommunikatsioon on valdavalt ühesuunaline, siis uued kommunikatsioonivormid on interaktiivsed (McQuail 2000: 26).

Interaktiivsuses peitub võimalus lõhkuda seni kehtinud saatja-vastuvõtja suhe, andes auditooriumile rohkem võimu (Karlson 2008). Seega ei konstrueeri uudiseid toimunud sündmustest enam ainult ajakirjanikud ja meediaväljaanded, vaid ka auditooriumi liikmed, kes võtavad aktiivselt osa uudisdiskursuse loomisest.

Selleks on auditooriumi liikmetel mitmesuguseid võimalusi, nagu käsikaameraga sündmuste jäädvustamine, fotode tegemine jms ning selle materjali avaldamine meedias. Samuti kuuluvad uudiste konstrueerimise protsessi meediatekstide juurde loodavad kommentaariumid, mis võimaldavad auditooriumi liikmetel esialgsele uudisele lisa pakkuda, uusi fakte või enda arvamust avaldada, lisainformatsiooniga hüperlinke lisada jms. Interaktiivsuse kaudu ei ole ajakirjandus enam ainult eraldiseisvate tekstide kogum, vaid meenutab pigem vestlusringi, kuhu inimesed saavad oma isikliku teadmise ja arvamusega panustada.

Uue meedia interaktiivsete võimaluste puhul loetakse auditooriumi liikmeid aktiivseteks osalejateks, kes pigem otsivad või valivad informatsiooni, selle asemel, et lihtsalt võtta vastu seda, mida ajakirjanik on nendeni saatnud (Kenney et al 2000). Interaktiivse meedia olemasolu ja kasutamise keskkonnas ei ole auditoorium enam üks anonüümne mass, vaid auditooriumi liikmed on teineteisega otsesemat seotud, luues seega väiksemaid ja killustunud auditooriume, kellel on omavahel palju ühist. Seega on neid kogumina iseloomustades õige kasutada pigem sõna *kogukond* kui *mass-auditoorium* (Kenney et al 2000).

Heinonen (1999: 70) kirjeldab, et *online*-meediamaaistikul on väljaande ja ajakirjaniku ülesandeks pakkuda kohta auditooriumi liikmetele omavaheliseks suhtlemiseks, jäädes ise passiivseks pealtvaatajaks. See tähendab muuhulgas ka seda, et üheks *online*-meedia eripäraks on see, et lugejal on võimalik kohe kommentaariumisse kirjutades avaldada emotsioone ja arvamusi, mida uudis on temas esile kutsunud, vastata, nõustuda või ümber lükata teksti autori või teiste kommenteerijate arvamusi, postitada lisamaterjali jms.

Leopoldina Fortunati, John O'Sullivan, Lilia Raycheva ja Halliki Harro-Loit uurisid *online*-väljaannete interaktiivsust, kommunikatsioonivooge foorumites ning interaktsiooni kasutajate ja toimetuse vahel (Fortunati et al 2010). Uurijad töötasid analüüsi tarbeks läbi 13 ajalehte Eestist, Itaaliast, Irimaalt ning Bulgaariast ja leidsid kuus peamist kommunikatsioonivoo liikumise viisi *online*-väljaannete kommentaariumides (Fortunati et al 2010):

- 1) ajakirjanik loob agenda, kasutajad reageerivad ning ajakirjanik võib vastata;

- 2) moderaator (veebihaldus, lugeja või keegi teine) kontrollib foorumis toimuvat ning kasutajad suhtlevad temaga, teiste kasutajatega või konkreetse kasutajaga;
- 3) ekspert annab vastuseid konkreetsetel teemadel, kasutajad suhtlevad temaga, teiste kasutajatega või konkreetse kasutajaga;
- 4) kasutajad suhtlevad teineteisega;
- 5) kasutajad suhtlevad teineteisega ja ajakirjanikuga;
- 6) meediaorganisatsioon loob agenda, kasutajad reageerivad ning foorumit haldab anonüümne moderaator.

Valdavateks kommunikatsioonivoo liikumise viisideks osutusid mainitud analüüsi puhul number 6 (meediaorganisatsioon loob agenda, kasutajad reageerivad ning foorumit haldab anonüümne moderaator), sellele järgnesid number 4 (kasutajad suhtlevad teineteisega) ja number 3 (ekspert annab vastuseid konkreetsetel teemadel, kasutajad suhtlevad temaga, teiste kasutajatega või konkreetse kasutajaga). Käesoleva magistritöö uurimisobjektiks olevate kommentaaride puhul iseloomustavad kommunikatsioonivoogu kommentaariumides kõige paremini ülalmainitud variandid 6 ja 4.

Fortunati ja tema kaasautorid on oma analüüsis kaardistanud ka kaheksa tüüpilisemat viisi, kuidas kommenteerijad ennast kommentaariumides identifitseerivad. Nendeks on (Fortunati *et al* 2010):

- 1) hüüdnimi;
- 2) e-posti aadress;
- 3) signatuur;
- 4) eesnimi;
- 5) hüüdnimi ja e-posti aadress;
- 6) eesnimi, perekonnanimi ja e-posti aadress;
- 7) eesnimi ja e-posti aadress;
- 8) täielik anonüümsus.

Nagu ülalmainitud uurijate analüüsi puhul, oli ka käesoleva magistritöö raames analüüsitud kommentaaride autorite puhul valdavaks identifitseerimisviisiks esimene ehk hüüdnime kasutamise variant.

Nii Fortunati ja tema kaasautorid kui ka Michael Karlsson (2008) leiavad, et interaktiivsuse võimaluste kasutamine ei ole leidnud seesugust rakendamist ja kasutust, nagu see iseenesest võimaldaks. Interaktiivsus ähvardab meedia kui uudiste lekitaja väravavahifunktsiooni, sest interaktiivsuse kaudu on auditooriumile antud suurem võim jätta uudisteportaal kõrvale ja minna näiteks otse allikani (Harper 2003, Karlsson 2008 kaudu). Samuti, mida suuremad on auditooriumi võimalused ja huvi meedias interaktiivsete vahendite kaudu kaasa rääkida, seda enam tekib n-ö loo jutustajaid (Karlsson 2008).

Kui seni on peamisteks lugude jutustajateks ja uudisdiskursuse loojateks olnud meediaväljaanded ning ajakirjanikud, siis efektiivselt kasutatud interaktiivsete vahendite kaudu ei ole võimalik enam kontrollida, milliseid lugusid jutustatakse. Ilmub palju iseseisvaid tõdesid, mis võib oluliseks aspektiks saada just kriisisituatsioonide puhul, kus aeg-ajalt on tarvilik asja enda huvides ametiasutustel anda välja vaid limiteeritud hulk informatsiooni, mis suunab avalikkust tegema, käituma ühel või teisel moel (Karlsson 2008).

Kommentaariide ja kommentaariumide valdkond on suuresti uurimata, sest seesugused vabad ning otse uudise juurde tekitatud kommentaariumid nagu Eesti meediaväljaannete juures on, ei ole teistes keele- ja kultuuriruumides kuigi levinud. Tiit Hennoste kasutab uudistest kõneldes mõistet *kommenteerimisväärtus*, mille all ta peab silmas neid sündmuse, isiku või nähtuse omadusi, mis panevad inimese uudise kohta kommentaare kirjutama (Hennoste 2008):

- ärritab lugejat tugevalt;
- läheb vastuollu ühe ühiskonnagrupi arusaamadega;
- läheb vastuollu üldlevinud eelarvamustega;
- on esitatud mustvalgelt;
- puudutab emotsionaalselt väga suurt hulka inimesi;
- esitleb tugevaid tundeid äratavaid isikuid;
- võimaldab kommentaatoril näidata oma üleolekut teistest;
- võimaldab inimesi lahterdada.

Üheks oluliseks aspektiks kommenteerimisväärtuse tõstmise puhul on loo pealkiri, mis mängib *online*-meediaväljaandes ehk rohkem rolli kui paberajalehe puhul, sest huvi ja emotsioone esile kutsuv pealkiri paneb uudise lingile vajutama, järgneb sissejuhatus, mis innustab edasi lugema, ja siis juba sellisel moel kirjutatud sisu, mis ärgitab arvamust avaldama.

Käesoleva magistritöö jaoks analüüsitud kommentaariumides on näha, et kommenteerijad kalduvad labasustesse, kasutavad väljendeid ja avaldavad arvamusi moel, mis läheb vastuollu elementaarsete viisakusnõuetega. Erandiks on näiteks Eesti Päevaleht, kus kommentaari kirjutamiseks tuleb lugejal ennast registreerida.

Eesti Ajalehtede Liidu nõukogus kinnitati 30.10.2008 *online*-kommentaaride hea tava lepe, mille kohaselt tuleb kommenteerimiskeskonnast kustutada kommentaarid, mis levitavad valet või halvustavad põhjendamatult teisi inimesi (Eesti Ajalehtede Liit 2008). Seda põhimõtet lubavad käesolevas magistritöös arutluse all olevate kommentaariumide haldajad ka jälgida (vt 1.3.2 „Kommenteerimistingimused Eesti Päevalehe, Postimehe, Õhtulehe ja Delfi kommentaariumides“), kuid siiski on kättesaadavad kommentaarid, mis otseselt mõne isiku või asutuse vastu suunatult laimavad ja süüdistavad. Huvitavaks avastuseks regulatiivsest aspektist vaadatuna oli kommentaariumides tekkinud sisemise regulatsiooni ilmingud (vt 3.2 „Milliseid kommunikatiivseid eesmärgi kommenteerijad oma kommentaarides avaldasid?“).

1.3.2 Kommenteerimistingimused Eesti Päevalehe, Postimehe, Õhtulehe ja Delfi kommentaariumides

Kommenteerimistingimused meediaväljaannete *online*-versioonides on erinevad. Mõni väljaanne, nagu näiteks Eesti Päevaleht, nõuab oma *online*-versioonis, et kommentaariumisse kirjutamiseks tuleb end esmalt registreerida ja siis oma kasutajanimega sisse logida. See aga omakorda tähendab leebemaid väljaütlemisi kommenteerijate poolt ning ka vähem kommentaare, isegi selliste üldsuse emotsionaalset huvi ja reageeringut pälvivate teemade puhul nagu käesoleva töö teemaks olev Haapsalu väikelastekodu põleng.

Teiste selle magistritöö raames analüüsitud meediaväljaannete (Postimees, Õhtuleht, Delfi) kommentaariumid ületavad eespool mainitud Eesti Päevalehe oma nii

kommentaari arvu kui ka emotsionaalsete väljaütlemiste poolest. Nende puhul aga ei pea arvamust avaldada sooviv inimene end eelnevalt registreerima.

Postimehe *online*-versioonis on küll ära toodud link, mis viitab kohale, kus asuvad kommenteerimistingimused, kuid lugejalt ei nõuta kommentaari esitamiseks n-ö linnukese tegemist, et tingimused on läbi loetud ja neist on aru saadud. Postimehe kommenteerimistingimused toetuvad Eesti Ajalehtede liidu poolt kehtestatud kommenteerimise headele tavadele (Eesti Ajalehtede Liit 2008) (Postimees.ee kasutustingimused).

Erinevalt Postimehest ja Õhtulehest on Delfi kommentaariumides selgelt rõhutatud, et kommentaare ei toimetata ega retsenseerita ning nende sisu ei pruugi ühtida väljaande arvamustega. Delfi on oma kommenteerimistingimustes sõnastanud, milline on halb kommentaar (sisaldab ähvardusi, solvanguid; õhutab vaenule ja vägivallale; sisaldab isikuandmeid jne) ning milline on hea (sisaldab lisainfot antud teemal; avaldab isiklikku arvamust koos põhjendusega, on teravmeelne ja humoorikas jne). Lisaks on lahti seletatud ka võimalus teatada sobimatust kommentaarist, mille puhul teateid regulaarselt jälgiv toimetus kõrvaldab reegleid rikkuvad kommentaarid esimesel võimalusel (Delfi kommenteerimise reeglid).

Nii Defi kui ka Õhtulehe kommentaariumis tuleb kommentaari avaldamiseks nõustuda kommenteerimistingimustega. Õhtulehe puhul on lugejale selgitatud, millised on väljaande õigused (eemaldada seadustele, headele tavadele ja moraalinormidele mittevastavad kommentaarid jne) ja kohustused (tagada kommentaaride sisestaja isikuandmete kaitse, välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel) kommentaaride osas ning mille eest ja kuidas vastutab kommenteerija (vastutab kommentaaride sisu eest; on kohustatud arvestama EV põhiseaduse, sellega kooskõlas olevate seaduste ja teiste inimeste õigustega jne) (Foorum ja kommenteerimine Õhtulehe veebikeskkonnas).

1.4 Haapsalu väikelastekodu põleng

2011. aasta 20. veebruaril kell 14:30 sai häirekeskus teate tulekahjust Kastani tänaval Haapsalus. Põles Haapsalu väikelastekodu, kus elavad lapsed on kõik raske või sügava puudega, neist 24 kasutavad liikumiseks ratastooli (Haapsalu väikelastekodu...2011). Põleng sai alguse voodihaigete ruumist.

Selleks hetkeks, kui päästjad kohale jõudsid, põles puidust hoone lahtise leegiga. Tulekahjus hukkus kümme inimest – kolm tüdrukut ja viis poissi vanuses 7–16 aastat ning kaks täiskasvanud meessoost hooldealust vanuses 20 ja 21. Kaks kasvatajat viidi haiglasse.

Tulekahju saadi kontrolli alla kell 16:24, kustutustööd lõpetati 19:17. Tulekahjus hävis üks hoone tiib täielikult, ülejäänud maja sai kuuma- ja tahmakahjustusi.

Väikelastekodu tuleohutusnõuded olid täidetud ning neid kontrolliti viimati 19. jaanuaril. Hoone olid nõuetekohased tuleohutusseadmed, mis olid hooldatud ning kontrollitud. 2010. aastal oli hoones läbi viidud evakuatsiooniharjutus (Haapsalu väikelastekodu...2011).

Haapsalu väikelastekodu põlengu näol on tegemist ühe ohvriterohkeima õnnetusega Eesti lähiajaloos, kus hukkunud on lapsed. Samuti ei ole siiani toimunud ka sedavõrd ohvriterohket tuleõnnetust. Varasemad ohvriterohkemad tuleõnnetused juhtusid Eestis kõik 1990. aastatel (Jüriso 2011):

- 1997. aasta kevadel puhkes öösel tulekahju Pärnumaal Halinga vanadekodus. Hukkus kaheksa voodihaiget naist.
- 1996. aasta veebruaris puhkes tulekahju Tallinnas psühhiaatriaigla kinnises osakonnas. Hukkus üheksa eakat meespatsienti.
- 1995. aasta detsembris puhkes Saaremaa ühisgümnaasiumis tulekahju, mille tagajärjel hukkus kaks abiturienti. Vigastada sai 70 koolilast, sh kolm õpilast said üliraskeid vigastusi ning 14 raskeid.
- 2006. aasta aprillis süttis Sillamäe sotsiaalmaja. Põlengus hukkus kuus inimest, majast päästeti seitse inimest.

Varasemalt lastega juhtunud õnnetustest oli ohvriterohkeim 1996. aastal, kui koolibussi ja veoauto kokkupõrkes sai surma kaheksa Pala põhikooli last.

18. märtsil 2011 kirjutas Eesti Päevaleht, et Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis läbiviidud uuringud välistasid põlengu tekkepõhjuseks elektrisüsteemi või -seadme rikke. Ekspertide hinnangul võis süüteallikas ise olla väikese võimsusega, kuid tuli levis kiiresti tulekahjukoldes paiknenud kergestisüttivatele materjalidele (puuvillariidega kaetud tugitool, sünteetiline vaip). Ekspertide sõnul võis süüteallikaks olla tikuleek, küünlaleek või ka tulemasinaleek. Välistatud ei ole ekspertide sõnul ka hooletu suitsetamine. Tulekahju tekkepõhjuste uurimist jätkatakse kriminaalmenetluse käigus (Masing 2011).

1.4.1 Haapsalu Lastekodu

Haapsalu Lastekodu hõlmab väikelastekodu ning noortekodu.

Haapsalu väikelastekodu avati 1950. aasta 1. oktoobril. Kuni 1990. aastani said selles väikelastekodus elada lapsed 4–5 eluaastani, käesoleval ajal aga saavad kasvandikud seal elada kuni 18- aastaseks saamiseni või põhikooli, gümnaasiumi või kutseõppeasutuse õppeaja lõpuni. Rootsi, Eesti ja Soome ühisfinantseeringuga sai võimalikuks lastekodule uue maja ehitamine, kuhu koliti sisse 1997. aasta alguses.

Haapsalu väikelastekodu maja asub Haapsalu äärelinnas. Enne põlengut oli Haapsalu väikelastekodus asenduskoduteenusel 43 last, nendest 29 olid orvid või vanemliku hoolitsuseta ja 14 last viibis lastekodus lapsevanema avalduse alusel.

2007. aastal valmis väikelastekodu naabrusesse noortekodu, kus elab 9 noort inimest vanuses 18–24. Tegemist on noortega, kes on lõpetanud kutsekooli ja valmis ellu astuma, kuid ei tule päris iseseisvalt toime ning vajavad juhendamist ja abi. Lisaks pakub Haapsalu Lastekodu ööpäevaringse hooldamise teenust ühele neiule.

Lastekodu eesmärgiks on tagada lapsele tema põhivajaduste rahuldamine turvalises ja arengut soodustavas elukeskkonnas ning valmistada teda ette võimetekohaseks toimetulekuks täiskasvanuna. Lastekodu pakub asenduskoduteenust, lapsehoiuteenust puudega lapsele, turvakoduteenust väikelapsele, toetatud elamise teenust täiskasvanule ja ööpäevaringset hooldamise teenust täiskasvanule.

Lastekodus töötab 24 kasvatusala töötajat, lisaks meditsiiniõde ja osalise tööajaga arst. Koos juhtkonna ja abipersonaliga töötab majas 37 inimest (Haapsalu väikelastekodu... 2011).

2. Töö analüüsimeetod ja valim

2.1 Valim

Käesoleva magistritöö empiirilise materjali kogumist alustasin Delfis ning Postimehe, Eesti Päevalehe ja Õhtulehe *online*-versioonides ilmunud artiklite ja kommentaaride salvestamisega. Kohe alguses jätsin välja need artiklid, millel ei olnud ühtegi kommentaari ja mis ei puudutanud otseselt juhtunut, vaid tegelesid sügavamalt kõrvalteemadega nagu poliitika ja eelarvekärped või puudutasid õnnetusejärgset asjaajamist, rahakogumist, kaastundeavaldusi välisriikidest jms

Sellise filtreerimise tulemusel salvestasin kokku põlengu järgselt 62 artiklit (Postimees – 25, Delfi – 21, Õhtuleht – 13, Eesti Päevaleht – 3) ning pärast ekspertiisitulemuste avaldamist veel 7 (PM – 3, Delfi – 2, ÕL – 2, EPL – 0). Seega oli salvestatud materjali kokku esialgu 69 artiklit koos kommentaaridega, mida oli kokku 3530.

Lõplikust valikust jäid välja Eesti Päevalehest salvestatud artiklid, kuna antud töö empiiriliseks materjaliks on artiklid ja nende juurde kuuluvad kommentaarid. Ülaltoodud arve vaadates on näha, et Eesti Päevalehe kommentaariumi kasutustingimused limiteerivad kirjutatavate kommentaaride arvu teiste analüüsitavate meediaväljaannetega võrreldes olulisel määral ning seega jäi Eesti Päevaleht antud magistritöö valimist välja.

Postimehe, Õhtulehe ja Delfi artiklitest valisin analüüsitava materjali hulka Haapsalu väikelastekodu põlengu järel ilmunud esimese artikli koos kommentaaridega. Esimene ilmunud artikkel oli kõikide väljaannete puhul uudis juhtunut.

Seega on käesoleva magistritöö lõplik valim moodustatud kolmest artiklist, mis jaotuvad võrdselt kolme väljaande (Postimees, Õhtuleht, Delfi) vahel, ja nende juurde kuuluvast 735 kommentaarist.

2.2 Analüüsimetod

Käesoleva magistr töö empiirilise materjali analüüsimiseks on kasutatud kombineeritud analüüsi ehk materjali on vaadeldud nii kvantitatiivseid kui kvalitatiivseid aspekte arvesse võttes.

Meri-Liis Laherand (2008) väidab, et andmete analüüsi puhul kvalitatiivsetes uuringutes on andmete dokumenteerimine, töötlemine ja tõlgendamine analüüsi erinevad tahud, kuid need ei ole tingimata selgelt eristatavad etapid (Laherand 2008: 271). Kvalitatiivse uuringu puhul tuleb uurijal kasutada kompleksset järeldusteni jõudmise viisi, mis tähendab korduvat tagasipöördumist nende tööetappide juurde, mis juba läbitud on, ning ka eri tööetappide üheaegsust nagu ülal mainitud. Seesugune ringi- või spiraalkujuline uurimisprotsess on kvalitatiivsete uuringute üks tähtsamaid tunnuseid (Laherand 2008: 54).

Flick on sõnastanud kaks põhistrateegiat tekstide analüüsimiseks. Üheks on võimalus tekstist teatud väiteid esile tõsta ja näidata nende konteksti, lisades tõlgendusi ja selgitusi pakkuv tekst. Selliste analüüsivormide kuulub ka diskursusanalüüs, mida on rakendatud käesoleva magistr töö puhul (Flick 2006, Laherand 2008: 284 kaudu).

Jokise, Juhila ja Suonise (1993, Laherand 2008: 310) kaudu on sõnastanud teatud üldised teoreetilised lähte-eeldused diskursusanalüüsi jaoks:

- a) Oletus keelekasutuse sotsiaalset tegelikkust loovast loomusest;
- b) Oletus mitmete kõrvuti eksisteerivate ja omavahel võistlevate tähendussüsteemide olemasolust;
- c) Oletus tähendusliku tegevuse kontekstuaalsusest;
- d) Oletus tegutsejate seotusest tähendussüsteemidega;
- e) Oletus keelekasutuse mitmesuguseid tagajärgi tootvast loomusest.

Oletus keelekasutuse sotsiaalset tegelikkust loovast loomusest põhineb ideel, et ühtki mõistet ei saa pidada enesestmõistetavaks, vaid need on loodud kultuuri liikmete poolt. Seega keelekasutuse abil ei peegeldata ainult olemasolevat reaalsust, vaid samal ajal ka mõtestatakse, uuendatakse ja muudetakse sotsiaalset tegelikkust.

Oletus mitmete kõrvuti eksisteerivate ja omavahel võistlevate tähendussüsteemide olemasolu kohta tähendab, et üht ja sama nähtust uurides võib toetuda erinevatele tähendussüsteemidele. Laherand (2008: 311) toob näitena, et

põgenike probleemi lahates võib rõhutada kõigi inimeste ühtekuuluvust või põliselanike ja muulaste vahelisi erinevusi, ülemaailmastumist või rahvuskultuuri säilitamise vajadust.

Uurimisprotsessis tegevuse kontekstuaalsust rõhutades ei loobuta loomulike olukordade „ebapuhtusest”, vaid analüüsivat olukorda vaadeldakse ja tõlgendatakse teatud ajas ning kohas ehk arvestatakse tema konteksti.

Tegutsejate seotus tähendussüsteemidega väljendub selles, et uurija keskendub indiviidide keelekasutusele mitmesugustes olukordades ning sellele, milliseid laiemaid tähendussüsteeme nad ühes konkreetses olukorras suheldes toodavad.

Keelekasutuse mitmesuguseid tagajärgi tootev loomus seisneb selles, et kõigi ütluste ülesanne on mitte ainult kirjeldada olemasolevat, vaid ka midagi ise ellu viia. Väites midagi tegelikkuse kohta, luuakse samal ajal ka seda sama tegelikkust ennast (Laherand 2008: 13).

Diskursusanalüüsi Briti suuna puhul rõhutab Potter (1997: Laherand 2008: 315 kaudu), et diskursusanalüüsi puhul ei ole fookuses mitte abstraktne keel, vaid keel kui interaktsiooni vahendaja ning seega tähendab diskursuse analüüs inimeste tegevuste analüüsimist.

Nagu eespool viidatud, on kvalitatiivse uurimisprotsessi üheks tunnuseks see, et uurija pöördub töö käigus eelnevate töötappide juurde korduvalt tagasi.

Ka selle töö empiirilist materjali kogudes töötasin ma olulise hulga kommentaaridest läbi juba artikleid ja kommentaariume salvestades, kaardistasin enese jaoks seda, millest kommentaarid räägivad, milliseid lisateemasid sisse tuuakse, millised nähtused seal avalduvad ja mis nendes mulle silma jääb. Selleks, et leida täpsemalt töö seisukohast olulisi kommentaare, on välja jäetud sellised kommentaarid, mis kasutavad vaid emotikone, on kontekstivälised või koosnevad arusaamatutest tähekombinatsioonidest.

Lisaks kommentaaride analüüsimisele vaatasin ka konkreetseid uudistekste, et teada saada, missugused seosed avalduvad uudistekstide ja kommentaaride vahel.

Andmeid kogudes märkisin üles võimalikud uurimisküsimused, mis on täpsemalt sõnastatud käesoleva töö sissejuhatuses, ning seejärel struktureerisin kommentaarid sisuliselt ehk otsisin samatähenduslikke kommentaare, mis oma sisult vastavad mõnele püstitatud uurimisküsimusest.

Olles seesuguse süsteemi järgi läbi vaadanud 100 kommentaari, oli mul võimalik neist lähtuvalt luua detailsem kodeerimisjuhend (lisa 1 „Kodeerimisjuhend“), mis

võimaldab ühesugustel alustel hinnata ja analüüsida kõiki 735 valimisse kuuluvat kommentaari. Samadel alustel kodeerisin ka artikleid.

Kodeerimise tulemusel on kommentaarid liigitatud nii, et need vastavad konkreetsetele uurimisküsimustele ning seejärel on töö teoreetilisele baasile toetudes konkreetseid kommentaare tõlgendatud ning lahti seletatud. Üks kommentaar võis vastata ka mitmele uurimisküsimusele korraga.

Analüüsitava materjalile tarvilikes kohtades arvulise väärtuse lisamiseks tegin kommentaaridest ka kvantitatiivse analüüsi. Kvantitatiivne analüüs võimaldab kvalitatiivsed andmed paigutada teatavasse suhtesse kogu andmestikku arvestades. Näiteks on kvantitatiivse analüüsi kaudu võimalik näidata, kui suur hulk inimesi väljendas oma kommentaarides kurbust ning kvalitatiivne analüüs võimaldab seejärel tuua näiteid neist kommentaaridest.

2.3 Kodeerimine

Kommentaare analüüsimiseks koostatud kodeerimisjuhend (Lisa 1 „Kodeerimisjuhend“) võimaldas kommentaaridest otsida vasteid 58 tunnusele. Kommentaare on kodeeritud nii, et ühes kommentaaris võis avalduda rohkem kui üks kodeerimisjuhendis sõnastatud tunnustest.

Kõik kodeerimisjuhendisse loodud analüüsiühikud tekkisid siis, kui empiiriline materjal oli esmaselt läbi vaadatud ning esialgsel tasemel analüüsitud.

2.3.1 Šokifaasi ilmingute kodeerimine

Kuna minu magistritöö empiiriliseks materjaliks on vahetult pärast sündmusi kirjutatud uudised ja nende juurde kuulunud kommentaarid, siis uurisin neis leiduvaid šoki ja varajase reaktsioonifaasi ilminguid ning jätsin kõrvale kriisi kulgemise edasised etapid.

Šokifaasi tuvastamiseks uudistekstides ja kommentaarides on kodeerimisjuhendis sõnastatud kaks ilmingut. Esimese puhul neist **ei suuda ega soovi inimene juhtunut uskuda**, väljendades seda sõnadega „see ei ole võimalik“, „ma ei suuda seda uskuda“, „uskumatu“ või üldsõnalisemalt, seletades oma võimetust antud

olukorda reaalsusena tajuda (nt „mõistus keeldub seda uskumast”). Sellele ilmingule vastavaid kommentaare otsides pidasin silmas nii konkreetseid sõnu kui ta tekstide sisu, mis selle ilmingu olemasolu väljendavad.

Teise šokifaasi ilminguna on kodeerimisjuhendis sõnastatud **juhtunu tajumine unenäona**. See ilming väljendus nii konkreetse sõna *unenägu* kasutamisega kui ka sellega, et väljendati soovi üles ärgata, mis omakorda annab aluse eeldada, et kirjutamise hetkel on autor olukorda unenäona tajunud.

2.3.2 Varajase reaktsioonifaasi ilmingute kodeerimine

Varajase reaktsioonifaasi ilmingute avastamiseks analüüsitava empiirilise materjali hulgast kaardistasin kodeerimisjuhendis ära antud faasile omased tunnused, mida oli kokku 10. Neile lisandus veel tunnus „muu”, mis võimaldas kaardistada ka need kommentaarid ja lõigud uudistekstidest, mis otseselt ühelegi sõnastatud tunnusele ei vastanud, kuid viitasid siiski mõnele harvem esinevale varajase reaktsioonifaasi ilmingule.

Infolünkade täitmine fantaasiaga on üheks oluliseks varajase reaktsioonifaasi ilminguks, mille puhul inimesed teevad oletusi või väidavad midagi, mille kohta neil tegelikult andmed ja kindel teadmine puuduvad. Sellele tunnusele vastasid näiteks kommentaarid, mis kirjeldasid hukkunute elu pärast surma või seda, mida lapsed õnnetuse hetkel läbi elasid.

Oletused hukkunute tuleviku kohta pärast surma on seotud varajasele reaktsioonifaasile omase ilminguga luua lahkunute kohta käivaid müüte. Kommentaare ja uudistekste selle vaatenurga alt kodeerides pidasin eelkõige silmas kahte levinumat müüti: **lahkunute samastamine inglitega** ning **lahkunute ülistamine**. Esimese puhul keskendusin konkreetset sõna *ingel* esinemisele kommentaarides. Teise müüdi puhul analüüsisin kommentaaride ja uudiste sisu ning konteksti.

Varajases reaktsioonifaasis on inimestele omane suur infovajadus, mille tulemusel nad **otsivad põhjuseid**, mis võivad olla ükskõik millised, peaaasi et juhtunud oleks mingisugune põhjendus. See ilming väljendus kommentaarides näiteks üldsõnaliste küsimuste „väljahüüdmisega”, nagu „miks?”, „mille eest?” jne. Lisaks kaardistasin kommentaariumides ja uudistekstides ka seda, kui **konkreetselt potentsiaalseid**

põhjuseid oletati. Seda ilmingut iseloomustas näiteks mitmete küsimärkide kasutamine („ülekütmine????“) või alternatiivide pakkumine („kui ei ole tegemist ülekütmisega, siis kindlasti on tegemist süütamisega“). Käesolevas magistritöös on põhjusena kodeeritud ka arvatava süüdlase olemasolu.

Varajases reaktsioonifaasis võib esineda ka äsjamainitud põhjuste otsimisele ja nende kohta oletuste tegemisele vastandlik ilming – **viitamine paratamatusele ja juhusele.** Seda kaardistades arvestasin neid tekste, kus on viidatud asjaoludele, et õnnetusi juhtub kõikjal ning et alati ei olegi kedagi või midagi, mille arvele konkreetse juhtumi toimumise süüd panna.

Analoogsete juhtumite meenutamine minevikust aitab varajases reaktsioonifaasis inimestel luua süsteemi uues olukorras. Sellele ilmingule vastasid need kommentaarid ja kohad uudistekstides, mis viitasid varasematele põlengutele Eestis ja välismaal, ning ka need, mis meenutasid varasemaid hukkunutega õnnetusi – nii neid, mis on varasemalt avalikkuse tähelepanu pälvinud nagu Estonia laevahukk ja Pala koolibussiõnnetus, kui ka surmajuhtumeid, millest laiem avalikkus ei pruugi teada.

Kaardistasin ka need kommentaarid, milles inimesed olid **leidnud analoogiaid oma isikliku eluga.** Need analoogiad puudutasid nii kellegi kaotuse läbielamist, ise hooldekodus töötamist/elamist, seotust Haapsalu Lastekoduga või isiklikke üleelamisi seoses toimunuga.

Selliste emotsioonide nagu **viha, kurbus** ja **hirm** ilmnemine on varajasele reaktsioonifaasile väga omane tunnus. Nende emotsioonide ilminguid kodeerides võtsin arvesse vaid neid tekste, kus autor oli vastava emotsiooni esinemise selgelt sõnastanud. Kindlasti oli veel neid kommenteerijaid, kes antud sündmusega seoses viha, kurbust ja/või hirmu tundsid, kuid muudel alustel kodeerimine oleks olnud liialt tõlgenduslik ega oleks seega andnud adekvaatseid tulemusi.

2.3.3 Milliseid kommunikatiivseid eesmäärke avaldati uudistekstides ja kommentaarides?

Kodeerimisjuhend aitas mul kaardistada ka mitmesuguseid kommunikatiivseid eesmäärke, mida kommenteerijad oma kommentaarides seoses Haapsalu väikelastekodu põlenguga avaldasid. Lisaks kaardistasin ka seda, millise intensiivsusega neid eesmäärke

oli esitatud. Kommunikatiivseid eesmärke ning nende esitamise intensiivsust analüüsisin ka uudistekstides.

Intensiivsuse määramiseks oli kodeerimisjuhendis kolm taset. Kategooriline käsk („minge metsa!”) või nõudmine („annetage raha!”) oli see, mis esitati käskivas kõneviisis ning üldise pigem agressiivse kommentaari sees. Soovituse ja soovi kategooriasse liigitusid nii konkreetsed soovid ja lootused („ma loodan, et seda enam ei juhtu”) kui ka need väljaütlemised, mis keskendusid sellele, mida keegi teine võiks teha („peaminister võiks Haapsalusse kohale sõita”). Ettepanekute ja üleskutsete kategooriasse kuulusid seesugused kommentaarid, mis väljendasid midagi, mida kõik koos võiksid teha („võiksime jätta süüdlase otsimise”) või kutsusid üles midagi tegema („koguneme kell 20 ja paneme mälestusküünlad”).

Kodeerisin uudistekstidest ja kommentaaridest neid kommunikatiivseid eesmärke, mis väljendasid tehet, et riiklik järelevalve oleks tõhusam; et seda teostataks sagedamini ning eesmärgipäraselt, mitte lihtsalt selleks, et paberil oleks kõik korras. Lisaks ka neid, mis käskisid, kutsusid üles või soovitasid palvetada, annetada nii raha kui aega, märgata inimesi siis, kui nad veel elus on, leinata lahkunuid, kaasa tunda lähedastele ja kannatanutele, mõista vanemaid, kes oma lapsed ära on pidanud andma, süveneda juhtunu asjaoludesse ning mõelda selle üle, mida ja kuidas ise saaks paremaks teha.

Veel kaardistasin ma need kommunikatiivsed eesmärgid, mis kutsusid üles lõpetama laimamist, süüdistamist ja kommenteerimist üldse, ning ka need, mille eesmärgiks oli tähelepanu juhtida sellele, et päästjad ja kannatanud vajaksid hingeabi (nende hulka lugesin ka need kommentaarid, mis viitasid psühholoogilise abi vajalikkusele ning kriisinõustamisele).

Selle teema kaardistamine hõlmas ka kategooriat „muu”, mille alla kuuluvatest kommentaaridest valdava enamiku moodustasid need, mis puudutasid ettepanekuid, soove, käske ära jätta vabariigi aastapäeva puhul korraldatav presidendi vastuvõtt.

2.3.4 Keda või mida pidasid kommenteerijad õnnetuse peamisteks põhjusteks ja süüdlasteks?

Selleks, et näha, keda Haapsalu väikelastekodu põlengu puhul peamisteks süüdlasteks peetakse, kaardistasin kodeerimisjuhendis järgmised variandid: riik, jumal, poliitikud, Hanno Pevkur, Andrus Ansip, Marko Pomerants, Toomas Hendrik Ilves, lastekodu direktor, kasvatajad/lastekodu personal, lastekodu kasvandikud, laste vanemad, elu, päästjad/tuletõrje, kohalikud omavalitsused, saatus, ehitajad/ehitus ja ilm. Peamiselt kaardistasin nende tunnuste alla tekstid, kus selgelt oli süüdistatud konkreetset ülalmainitud varianti („Riik on süüdi”).

Samas aga lugesin variandi „riik” alla kuuluvateks ka selle, kui autorid kasutasid sõna *Eesti* või *meie kodumaa*. Variandi „Hanno Pevkur” hulka liigitasin ka selle, kui kasutati sõna *sotsiaalminister*, Andrus Ansipi mainimiseks kasutati sõna *peaminister* ning teda kutsuti ka *valitsuse eesotsas olev suusataja*. Ka Marko Pomerantsile ja Toomas Hendrik Ilvesele viidati ametinimetustega *siseminister* ja *president*, kusjuures viimase puhul kasutati ka väljendit *viltuse kikilipsuga karjapoiss*.

2.3.5 Milliseid Haapsalu väikelastekodu põlenguga kaasnevaid kõrvalteemasid kommentaariumides ja uudistekstides tõstatati?

Empiirilise materjali esmakordsel läbitöötamisel ilmnas, et Haapsalu väikelastekodu põlenguga seoses tõstatati ka kõrvalteemasid. Seega kodeerisin kodeerimisjuhendi abil täpsemalt, millistest kõrvalteemadest juttu oli ning mitmel korral neid mainiti.

Hoolde- ja vanadekodude olukorda puudutavaid kõrvalteemasid kodeerides jälgisin viiteid teemale konkreetselt neid nimetusi (*hooldekodu*, *vanadekodu*) kasutades. Ehitusstandardite üle arutlemise puhul kaardistasin sõnu *ehitus*, *hoone*, *maja* kui analüüsisin ka täpsemalt sisu. Haapsalus toimunud teiste kurbade sündmuste puhul kodeerisin tekstides sõnapaari *Haapsalu legend* ja nime *Gunnar*. See teema oli kommentaarides aktuaalne, kuna tegemist oli Haapsalus tuntud meesterahvaga, kes oli surnud väikelastekodu põlenguga samal ajal. Kuna 2011 aasta veebruaris oli Haapsalus murdunud suur ehituskraana, siis kaardistasin sõna *kraana* järgi ka viiteid sellele juhtumile.

Rahaküsimuste kategooria alla liigitasin tekste sisu alusel. Selle kategooria alla kuulus kõik, mis puudutas eelarvepoliitikat riigis, linnades ja valdades, riigikogulaste palkasid ja kuluhüvitisi ning asutustes läbiviidud kärpeid. Selle kategooria alla kodeerisin ka teemapüstituse presidendi vastuvõtu korraldamise ja seal osalemise kohta („mõni ostab endale 20 000-kroonise kleidi”).

Kommentaaries kritiseeriti ka meediakanalite käitumist Haapsalu väikelastekodu põlengu kajastamisel. Neid kommentaare kodeerides keskendusin kanalite (Kanal 2, TV 3, ETV, Delfi) või saadete (Reporter) nimede või nimetuste (*uudised*) esinemisele tekstis.

Poliitiliste küsimuste alla kodeerisin need kommentaarid, kus esinesid vaidlused poliitiliste, poliitiliste suundade ja erakondade olemuse üle.

Kategooria alla, mille eesmärgiks oli kaardistada need tekstid, mis väljendasid suhtumist abivajajatesse Eestis, kodeerisin need, mis konkreetselt rääkisid sellest, kuidas Eestis abivajajatesse suhtutakse. Selle kategooria alla liigitusid ka need tekstid, mis kritiseerisid vanemaid, kes oma lapsed on lastekodudesse andnud, ning ka need, mis seesuguste vanemate kaitseks välja astusid.

3. Analüüsi tulemused

Käesoleva magistr töö sissejuhatuses püstitasin uurimisküsimused, millele vastamiseks analüüsisin kodeerimisjuhendi abil Postimehes, Delfis ning Õhtulehes ilmunud Haapsalu väikelastekodu põlengut kajastavate uudiste juures olnud kommentaariumide sisu.

Kokku oli analüüsitavaid kommentaare 735, millest paljud on ära toodud ka järgneva analüüsi sees, et vastata seatud uurimisküsimustele.

3.1 Millised šoki ja varajase reaktsioonifaasi ilmingud avalduvad kommentaarides ja uudistekstides?

Inimesed, kes kriitiliste sündmustega meedia või mõne muu allika vahendusel kaudselt kokku puutunud, võivad tunda ja tajuda samasuguseid kriisireaktsioone nagu need, kes sündmusega otseselt seotud on.

Uudistekste kodeerides ei ilmnenu kodeerimisjuhendis kaardistatud šoki ja varajase reaktsioonifaasi ilminguid ei ajakirjaniku tekstis ega ka kasutatud allikate tsitaatides. Uudistekst koosnes peamiselt neutraalsest olukorra ja sündmuste kirjeldusest ning kasutatud allikate tsitaadid ei väljendanud emotsioone, vaid esitasid fakte ja kirjeldusi.

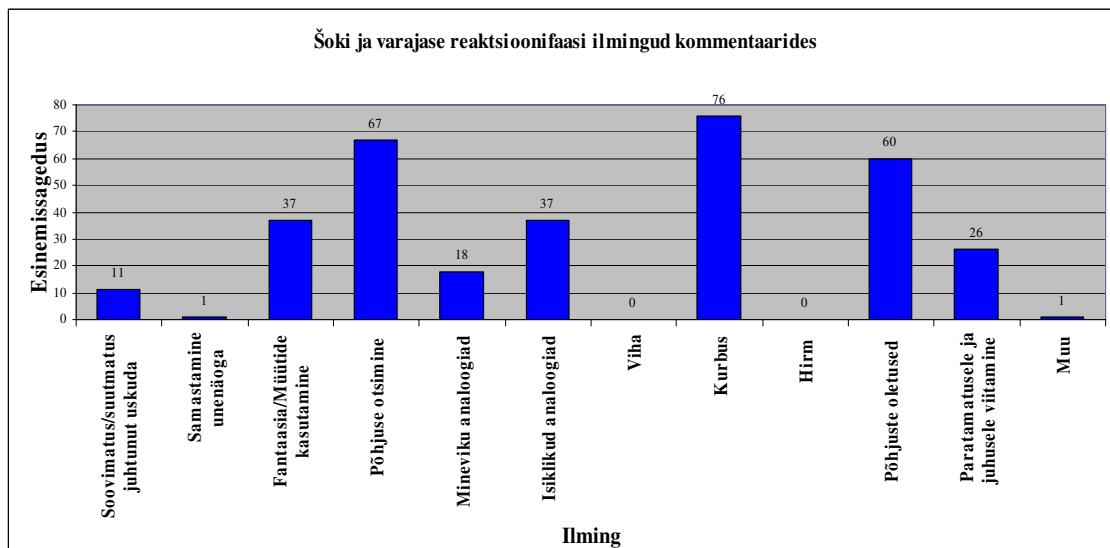
"Häirekeskus sai teate tulekahjust Kastani tänaval kell 14.30. Samal ajal sai häirekeskus teate ka hoones tööle hakanud tulekahjusignalisatsioonist. Päästjate kohale jõudes põles puidust hoone lahtise leegiga," rääkis Saaremets. (Delfi)

Haapsalu aselinnapea Peeter Vikman ütles ERR Uudistele, et evakueeritud lapsed on paigutatud lähedal asuvasse noortekodusse ning kaks sai varjupaiga Haapsalu sanatoorses internaatkoolis. Üheksast täiskasvanust kaks toimetati õnnetuspaigalt haiglasse. «Nende tervis ohus ei ole,» ütles aselinnapea. (PM)

Kodeerimisjuhendis kaardistatud kriisireaktsioonid avaldusid kommentaarides. Esmaselt avalduvaks kriisireaktsiooniks on šokk, mis võib kesta mõnest sekundist kuni mõne päevani. Alltoodud joonise põhjal võib öelda, et enamik kommentaaridest

väljendas neid ilminguid, mis on omased varajasele reaktsioonifaasile, mis tähendab, et šokk oli möödas ning juhtunust oldi esmasel tasemel aru saadud.

Enim ilmnas varajase reaktsioonifaasi tunnustest kurbuse väljendamist, õnnetuse põhjuste otsimist ja nende kohta oletuste tegemist.

Joonis 1: Šoki ja varajase reaktsioonifaasi ilmingute esinemine kommentaarides

3.1.1 Suutmatus/soovimatus juhtunut uskuda

Kodeerimisjuhendi abil minu magistritöö uurimisobjektiks olevaid uudistekste analüüsides ei olnud võimalik neis tuvastada šokifaasi tunnuseid. Kommentaarides oli võimalik eristada selliseid šokifaasi tunnuseid nagu suutmatus/soovimatus juhtunut uskuda ning juhtunu tajumine unenäona, mida kokku esines 12 korral 735st (joonis 1).

Kuna šokifaasis inimestel on raskusi, et täielikult mõista seda, mis on toimunud, ning nad ei suuda oma peas kokku panna kõiki detaile, mis konkreetse õnnetuse on põhjustanud, siis ei tundu neile võimalik, et selline asi sai juhtuda. Seega väljendavad nad soovimatust ja võimetust võtta juhtunut kui reaalsust.

Lisaks kommenteerijate väljendatud tunnetele, et nad ei suuda toimunut uskuda ja nende mõistus ei suuda seda, mis on juhtunud, vastu võtta, mõtlevad šokifaasis inimesed sageli juhtunust ka kui unenäost, nagu näha ka esimese allpool toodud kommentaari puhul, kus autor on unenäole viidanud ennast kommentaariumis identifitseerides.

tahaks üles ärgata... 20.02.2011 16:26

kuulduste järgi sai tulekahju alguse sealt, kus olid just liigumisvõimetud¹ lapsed...

10 hukkunut (PM)

pets, 20.02.2011 16:15

seal on ju kasvatajad/ täiskasvanud ööpäevaringselt kohal ja valves. kuidas selline asi üldse võimalik on.....(Delfi)

..., 20.02.2011 18:09

SEE pole lihtsalt võimalik! Kohutav! (Delfi)

Peetja 23:50 20.02.2011

Uskumatu! (ÕL)

Lihtsalt inimene 20.02.2011 18:16

/...² Väga valus, Mõistus keeldub vastu võtmist seda õnnetust. Olen leinas./.../ (PM)

...18:22 20.02.2011

Pealkirja lugedes arvasin, et ilmselt kusagil Venemaal, aga et see juhtus meil Eestis... Uskumatu!! (ÕL)

Viimase näite puhul on autor tekitanud geograafilise distantssi, mis võib viidata sellele, et inimene ei suuda juhtunut uskuda. Selle konkreetse kommentaari puhul tundub kommentaari autorile, et siin Eestis ei saa selliseid õnnetusi juhtuda nagu Haapsalu väikelastekodu põleng. Kommentaari kirjutajale tundub tõenäolisem, et seesugused asjad juhtuvad „kusgil Venemaal”.

Šoki ja varajase reaktsioonifaasi tunnused ei pruugi alati olla selgesti eristatavad ning võivad ühel inimesel esineda samaaegselt.

palves, 20.02.2011 18:00

Jumal, kui sa oled olemas, siis miks ometi, MIKS! Kas sul olid head plaanid mida me ei või või ei tohi teada?! Sul on omad plaanid?! See ei ole võimalik, kuidas ometi nii?! Olgu nende laste minek kerge, nad jäävad meiega. Palves. (Delfi)

Kommentaaris esineb ilminguid šokifaasist, sest inimene ei suuda uskuda, et selline asi võimalik on ja ta pöördub vastuste saamiseks jumala poole. Samas aga on siin ilmingud

¹ Kommentaarid on esitatud muutmata kujul.

² Mõnedest kommentaaridest on välja jäetud need osad, mis otseselt ei vasta antud punkti all analüüsitavatele aspektidele.

ka varajasest reaktsioonifaasist, millele iseloomulikuks tunnuseks on see, et inimesel on palju küsimusi ning ta püüab leida põhjuseid, miks konkreetne sündmus on aset leidnud.

3.1.2 Põhjuste otsimine ja potentsiaalsete põhjuste kohta oletuste tegemine

Põhjuste otsimine üldisemalt ning potentsiaalsete põhjuste oletamine ja väljapakkumine on omased varajasele reaktsioonifaasile. Neid ilminguid uudistekstidest kodeerides selgus, et kasutati välistamise meetodit ehk rõhutati ja loetleti üles need võimalikud põhjused, mis peaksid välistatud olema.

Lääne-Eesti päästkeskuse teatel kontrolliti väikelastekodu tuleohutusnõudeid viimati käesoleva aasta 19. jaanuaril ning tulekahju põhjustada võivaid tuleohutusnõuete rikkumisi kontrolli hetkel ei tuvastatud. Hoone oli varustatud nõuetekohaselt tuleohutuspaigaldistega, need olid hooldatud ning kontrollitud. Eelmisel aastal oli lastekodus läbi viidud evakuatsiooniharjutus. (ÕL)

Väikelastekodu tuleohutusnõudeid kontrolliti viimati käesoleva aasta 19. jaanuaril, tulekahju põhjustada võivaid tuleohutusnõuete rikkumisi kontrolli hetkel ei tuvastatud. Hoone oli varustatud nõuetekohaselt tuleohutuspaigaldistega, need olid hooldatud ning kontrollitud. Eelmisel aastal oli hoones läbi viidud evakuatsiooniharjutus. (PM)

Kommentaari kodeerimise tulemused näitavad, et üldiselt otsiti sündmuse toimumise põhjuseid 67 korral ning neid kommentaare, kus autorid olid teinud ka konkreetseid oletusi põhjuste kohta, oli 60 (joonis 1).

Mari 20.02.2011 17:19

Kurb uudis... Miks lapsed? Mille eest? (PM)

Kommentaari autor otsib põhjendusi ja põhjust juhtunule. Ta näeb juhtunut kui karistust millegi eest ning soovib teada, mis see on. Samuti otsib ta põhjendust sellele, miks õnnetuses hukkunud just lapsed olid.

tõnn 20.02.2011 15:44

no tere hommikust, krt küll, no ei oskagi midagi kommenteerida. kui vaid seda, et loodetavasti süüdlane kätte saadakse, olgu ta siis suitsetajast koristaja või halb katlakütja. (PM)

Allan, 20.02.2011 16:05

Kuidas on võimalik, et keset päeva põlevad sellises asutuses inimesed sisse? Juhul kui ei ole tegemist plahvatusega, siis on see kellegi tegemata töö! Kurb on see, et süüdlaste karistamine ei too hukkunuid tagasi. (Delfi)

H, 20.02.2011 17:39

Jah, keegi on kusagil midagi valesti teinud, või tegemata jätnud. Sellistele asutustele kehtivad tuleohutuse alased erinõuded mis on väga põhjalikud. (Delfi)

Kuna kriisiolukorrad paiskavad segi inimeste igapäevarutiini, tekib neil vajadus saada uuesti olukorra peremeheks ning taastada kontrollitunne selle üle, mis, kus ja kuidas juhtub. See väljendub vajaduses leida miski või keegi, kes konkreetse kriisiolukorra tekitanud on.

Kuigi näiteks toodud kommentaaride puhul ei oletata juhtunu konkreetsete põhjuste kohta midagi, väljendatakse siiski selgelt seda, et kuskil peab juhtunule mingisugunegi põhjus leiduma. Kommenteerijad ei oska täpsemalt kellelegi süüd omistada, kuid tunduvad olevat veendunud selles, et kuskil on keegi (ükskõik kes), kes on midagi (ükskõik mida) tegemata jätnud.

Kommentaariumides leidis ka 60 sellist kommentaari, kus autorid ka mitmeid potentsiaalseid põhjendusi välja tõid. Mõned neist esitati oletustena, teised kindla veendumusena. Esines nii neid kommentaare, mis pakkusid õnnetuse põhjusena välja midagi üsna tavapärast (elektrijuhtmetes tekkinud lühis, ülekütmine, hooletus jms) kui ka neid, mis leidsid oletatavaid põhjuseid juba laiemal tasemel, nagu näiteks koondamised, riigi eelarvepoliitika jms.

H, 20.02.2011 19:07

Juhtmetest rääkides. Tundub olevat uuem ehitis. Seega KUI oli juhtmetiku või muude elektriseadmete viga, siis kas on projekteerimisega pandud puusse või elektripaigaldiste paigaldamisega./.....³/ (Delfi)

arvaja 20.02.2011 15:57

Väga kurb uudis.

Kusagil pooleteise-kaheaastane laps on kõige ohtlikum selles mõttes, et ta juba käib ringi ja proovib kõiki kättesaadavaid asju katsuda./.../Nii võib imekergesti midagi kuuma või rasket endale peale tõmmata, midagi põlema panna või elektrilgibi saada. Aga muidugi on üsna tõenäoline, et suure külmaga pandi kusagile mingi elektrisoojendaja, võibolla kukkus või "aidati" laste poolt sinna midagi kegestisüttivat peale ja oligi tuli lahti.(PM)

³ Analüüsi peatükis toodud näiteid on lühendatud nii, et need oleks relevantssed arutluse all oleva teema suhtes.

...18:22 20.02.2011

Kuida selline asi sai juhtuda? Äkki keegi pani hoone põlema mingitel isiklikel põhjustel? (ÕL)

epp 16:06 20.02.2011

kohutav! miks võeti päästeteenistusest raha vähemaks, Ligi? (ÕL)

Mõned põhjuste otsijad ja pakkujad ning oletuste tegijad käisid välja ka ebamaisaid põhjendusi toimunule:

vanaema, 20.02.2011 23:11

/.../Kui lugeda ajakirjandust, siis viimase nädala-paari jooksul on nähtud Pärnumaal ufodele sarnaseid objekte. Kas need on seotud antud õnnetusega, kas tulid nad järgi õnnetutele hingedele, et neid päästa edasiste piinade eest - vaat see on suur küsimärk?/.../Võibolla nad päästeti, et nad saaksid oma minaga edasi minna?/.../(Delfi)

Dalal, 21.02.2011 10:56

Kõike, mis juhtub siin maailmas juhib Jumal ja kui juba nii juhtus, siis Tema teab kõige paremini, miks just nii.. Meie oleme vaid inimesed ja me ei taipa neid asju. Muidugi on kurb ja suisa õudne aga sellised juhtumid meenutavdki meile meie nõrkust ja selleläbi juhib Jumal meie tähelepanu tähtstele asjadele, mille me kipume unustama, eriti tänapäeval.. Mõtisklegem, sellised tragöödiad ei juhtu niisama! Olgu Jumal neile hukkunuile armuline..(Delfi)

Lisaks neile 107 kommentaarile, mis otsisid ja pakkusid erinevaid põhjuseid, oli ka neid, kes ilmutasid märke veendumusest ja arusaamast, et õnnetusi juhtub kõikjal, õnnetus ei hüüa tulles ning alati ei ole kedagi või midagi, mille arvele konkreetse juhtumi toimumise süüd panna.

Võrreldes 107 kommentaariga, kus põhjuseid otsiti või ka konkreetsemalt oletati, ning neile lisanduvate kommentaaridega, kus toodi välja ka konkreetseid süüdlaseid (edasine analüüs, alapunkt 3.3 „Keda pidasid kommenteerijad peamisteks süüdisteks“), oli kommentaare, kus väljendati põhjusena paratamatust ja saatust, vaid 26.

3.1.3 Hirm, kurbus, viha

Kurbuse ilmnemine on üks esimesi märke kriisi kulgemise puhul, mille alusel saab öelda, et inimene ei ole enam afektiseisundis ehk šokifaasis, vaid on edasi liikunud varajasse reaktsioonifaasi. Uudistekstides nende emotsioonide väljendamist autoritekstis ega ka allikate tsitaatides ei esinenud. Kommentaarides esines kurbuse ilminguid varajase reaktsioonifaasi tunnustest kõige enam – 76 korral.

lugeja, 20.02.2011 15:39

Oi kui kurb. Need kõige abitumad on siis ohvrid või? Tõesti kurb uudis.(Delfi)

linnakodanik 20.02.2011 16:05

/.../kiirabiautod sõidavad nüüd- poolteist tundi hiljem -ikka veel sireenidega edasi tagasi minu majast mööda..... südamepõhjani kurb. kaastunne. (PM)

katrin 24.15:50 20.02.2011

Väga kurb uudis. Tunnen südamest kaasa.(ÕL)

Kodeerimistulemused (joonis 1) näitavad, et kommentaarides ei väljendatud selgesõnaliselt muidu varajasele reaktsioonifaasile samuti omaseid emotsioone, nagu hirm ja viha.

3.1.4 Infolünkade täitmine fantaasiaga ning müütide loomine

Üheks varajase reaktsioonifaasi tunnuseks on inimeste vajadus, soov ja püüdlus täita infolünkad, milleks reeglina kasutatakse fantaasiat. Infolünkade täitmine fantaasiaga varajases reaktsioonifaasis tuleneb sellest, et inimesed vajavad informatsiooni, et juhtunust aru saama hakata. Uudistekstides neid varajase reaktsioonifaasi ilminguid ei esinenud, kuid infolünkade täitmine fantaasiaga on eriti kriitiline tendents kommentaariumide puhul, kus ühe inimese fantaasiaga täidetud infolüngad saavad teatavaks ka teistele auditooriumi liikmetele ning võivad seeläbi muutuda omaette tõeks. Fantaasia võib aeg-ajalt olla aga hullem kui reaalsus.

Triibu, 20.02.2011 17:08

Loodan et need lapsekesed lahkusid siitilmast rahus ja piinadeta - vingu lämbumine on vist nagu unne jäämine? Mõtlen neile hingekestele...(Delfi)

Tõeline tragöödia 21:51 20.02.2011

Ei kujuta ette ka, mida vaesed voodihaiged lapsed tule lähenedes ja põledes mõelda võisid, sellist saatust ei taha isegi vihavaenlasele :((Ja mida võivad tunda ja mõelda lapsed, kes ellu jäid :((!..! (ÕL)

Käesoleva peatüki alguses toodud joonis 1 näitab, et 37 kommentaari väljendasid püüdlust infolünkasid fantaasiaga täita või toetusid müütidele.

Sekundaarsest traumast rääkivas teooriapeatükis on selgitatud, et leinavad inimesed võivad luua müüte, mis idealiseerivad lahkunuid – ehk neist räägitakse ainult head ja neid iseloomustatakse vaid parimate sõnadega. Samuti on omane seesuguste müütide loomine, mis on seotud lahkunu edasise saatusega (vt 1.1.1 „Traumaatiline kriis“).

Alljärgnevalt on mõlema müüdi mõistmiseks toodud paar kodeerimistabeli tulemusel valitud näidet.

mann, 21.02.2011 08:59

/.../ Ma väga loodan, et need armsad inimesed, kes hukkusid on nüüd paremas kohas. Südamlik kaastunne hukkunute lähedastele! (Delfi)

Mel 17:37 20.02.2011

/.../Elan väikelastekodu vastas. Näen neid sageli kui käivad jalutamas./.../ Nad on kõik nii armsad ja toredad./.../ (ÕL)

Ema 20.02.2011 16:35

/.../rahu nende hingedel, ma usun, et nüüd nad on sellises kohas, kus nad saavad ise ringi joosta ja koos teistega hullata./.../ (PM)

2XL 20.02.2011 18:15

Väikesed inglid - teisel pool vikerkaart sibate kõik rõõmsalt ringi ja valvate sõprade järgi, kes siia jäid . . . Kaastunne teie lähedastele, sõpradele, kasvatajatele./.../ (PM)

Viimasena näidatud kommentaaris on lahkunuid samastatud inglitega, mis illustreerib seda, et püütakse mõelda, mis lahkunuist pärast surma edasi saab. Inglise samastamisi või väitmist, et hukkunud laste tee jätkub taevas inglitenä, leidub antud sündmuse kommentaare analüüsides veel.

üks ema, 20.02.2011 17:04

/.../Kui tuli kiiresti levis, siis ei jõudnud ju kahjuks lastekodu personal neid kõiki voodis lamavaid lapsi välja tuua...ja nii läksidki nad taevasse ingliks./.../ (Delfi)

Rara avis, 20.02.2011 16:52
Puhake rahus väikesed inglised...(Delfi)

Inga, 20.02.2011 17:03
Õudne! Kuigi endal seal omateada tuttavaid polnud, tunnen kogu südamest kaasa nende peredele, kelle pisikesed inglised sealt täna taevariiki saadeti...Sügav kaastunne. (Delfi)

3.1.5 Analoogiate leidmine minevikust ning isiklikust elust

Analoogsete juhtumite meenutamine minevikust ning analoogiate leidmine isikliku eluga ilmneseid analüüsitud kommentaarides üsna konkreetselt. Minevikusündmustele viidati 18 kommentaaris ning mõnd aspekti toimunud samastati oma isikliku elu ja kogemustega 37 kommentaaris.

Pärnakas 18:04 20.02.2011
/.../ Õpin ise hooldustööja erialal ja seda uudist lugedes tulevad pisarad silma /.../ (ÕL)

Ahhaa, 21.02.2011 08:17
elasin ise ka hiljuti lähedase kaotuse üle. Täiesti jube lugu, loen neid artikleid niiet endal nutt kurgus, elan südamest kaasa sellele kurvale uudisele...../.../ (Delfi)

õudne 20.02.2011 17:32
nagu Kilingi-Nõmme 193?. aastal.Kogu vabariik oli leinas. (PM)

Väga kurb lugu! 20.02.2011 17:30
Alles oli ,kui Sanatoorne Kool põles 1999a. See oli nii jube . Siis oli ka selline tunne ,et tuletõrjeautod tulevad nii kaua ,kuhu nad jäävad =?/.../(PM)

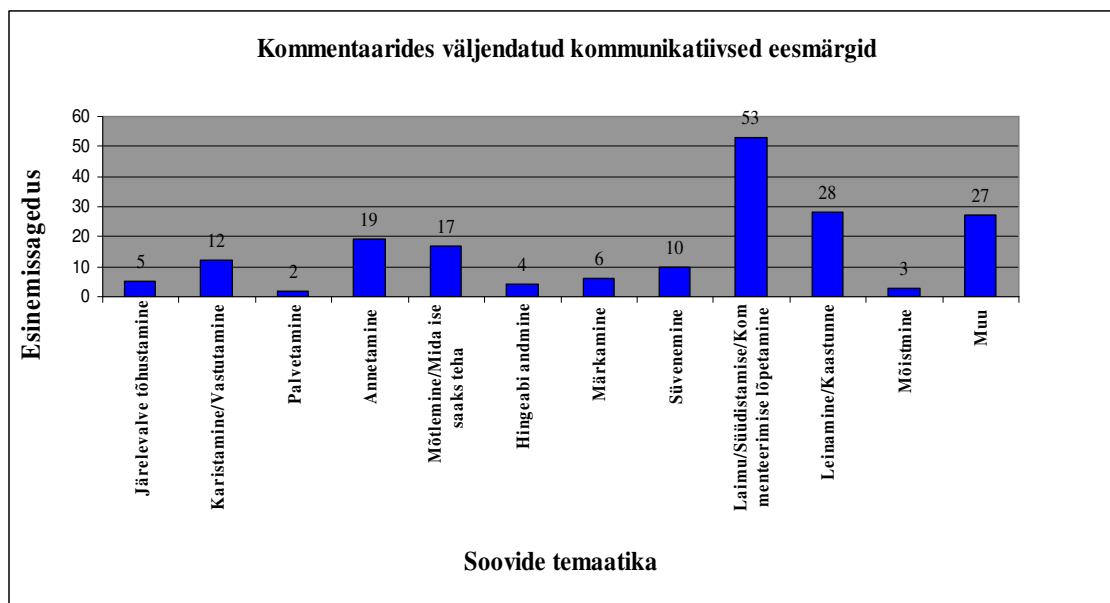
tuli lahti ja surm 05:57 21.02.2011
Nädal tagasi oli saade Las räägivad, kus majja põlesid 4 last, elusalt, ennelõunasel ajal. Vanemad olid kodust ära läinud,poodi, ja lapsed kodus üksi voodihaige vanaemaga. 5,3,2 aastased ja 6 kuune ja vanaema. Vanemad olid lapsed mõni kuu tagasi kätte saanud lasteasutusest kohtu teel, kuhu olid paigutatud. pummeldajad olid.Laste ema 26 aastane. Tuli läks majas lahti ühe lapse käes olevatest TIKKUDEST,kes armastas mängida tulega ja keda oli korduvalt keelatud - naabrid teadsid. Maja põles maani maha matused - 5 puusärki kõrvuti. (ÕL)

Postimehes, Defis ja Õhtulehes avaldatud esimestes sündmust kajastanud uudistekstides minevikusündmustele ei viidatud.

3.2 Milliseid kommunikatiivseid eesmärke avaldati uudistekstides ja kommentaarides?

Haapsalu väikelastekodu põlengule järgnenud meediakajastuste analüüsitud kommentaariumides väljendasid inimesed mitmeid kommunikatiivseid eesmärke ning tegid ettepanekuid antud juhtumiga seoses.

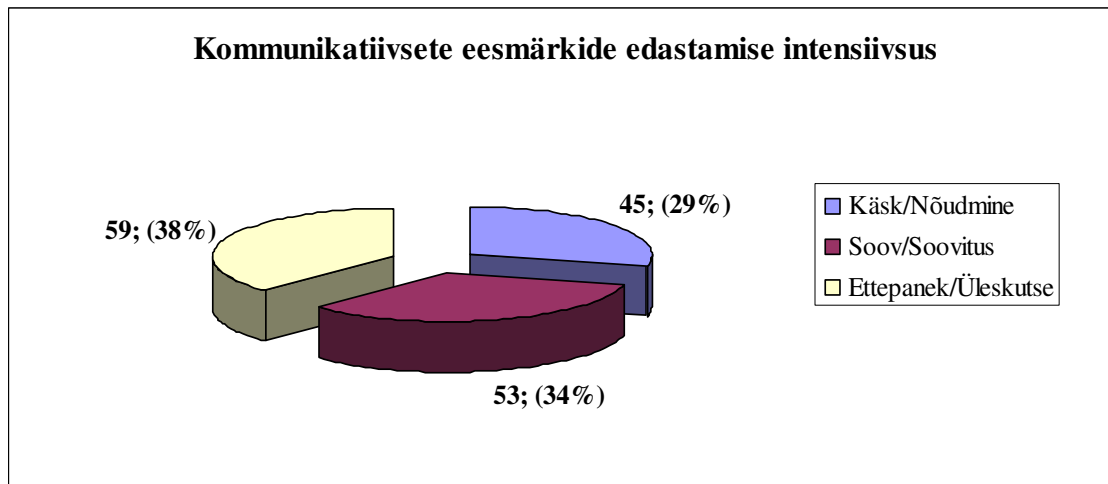
Kuna kommentaariumides väljendatud kommunikatiivsete eesmärkide varieeruvus oli küllalt lai, siis ei domineerinud mitte niivõrd väljapoole suunatud sõnumid, vaid need, mis teisi kommenteerijaid püüdsid konkreetsemalt põlengu teema juures hoida läbi selle, et kutsusid üles lõpetama laimamist ja süüdistamist, leinama ja kaasa tundma, annetama ja süvenema. Need kommunikatiivsed eesmärgid ületasid arvuliselt n-ö väljapoole suunatud eesmärke, nagu näiteks tähelepanu pööramine järelevalve tõhustamise vajadusele.

Joonis 2: Kommentaarides väljendatud kommunikatiivsed eesmärgid

Uudistekstides ei väljendatud kodeerimisjuhendis kaardistatud kommunikatiivseid eesmärke käskude/nõudmiste, soovitude/soovide või ettepanekute/üleskutsete näol. Informatsioonina oli ära toodud arveldusarve number, kuhu saab annetada, ning infotelefoninumber, mis oli mõeldud tulekahjus hukkunud või evakueeritud inimeste omastele.

Kommenteerijad väljendasid joonisel 2 toodud kommunikatiivseid eesmärke oma kommentaarides erineva intensiivsusega. Mõned andsid märku lihtsalt pigem neutraalsest soovist, teised aga käskisid midagi agressiivsemalt ja kategoorilisemalt.

Joonis 3: Kommunikatiivsete eesmärkide edastamise intensiivsus

Jooniselt nähtub, et kolme erineva intensiivsustasemega kommentaare esines kommentaariumides küllaltki võrdselt – ettepanekuid/üleskutseid oli vaid 4% rohkem kui soove/soovitusi.

Käskimise/nõudmise kategooriasse kuuluvate kommentaaride vähesus teiste intensiivsustasemetega võrreldes näitab, et kommentaatorid kirjutavad oma kommentaare pigem seesuguses seisundis, kus neil on võimalik oma emotsioone kontrollida ja ideid seega käskimise/nõudmise asemel pigem soovide/soovituste ja ettepanekute/üleskutsete näol väljendada.

3.2.1 Soovid laimamise, süüdistamise, kommenteerimise lõpetamise kohta ning üleskutse süveneda ja mõelda

Kõige enam, 53 korral (joonis 2), puudutasid kommentaariumis avaldatud kommunikatiivsed eesmärgid seda, et lõpetataks laimamine, süüdistamine ja kommenteerimine üldse, ning et inimesed pühendaksid rohkem aega mõtlemisele enne, kui nad otsustavad oma arvamust avaldada.

Maria 21.02.2011 05:07

/.../ Kuidas saab teie meelest lamav väikelaps kõndida? ja kui nad on veel ka puudega, seda hullem on neil liikuda. Mõelge palun loogiliselt ja siis öelge välja oma arvamus! (PM)

trombs 20.02.2011 16:10

/.../ Kas võiksime lõpetada üksteise närimise ja süüdlaste otsimise sekundiksi? Las enne midagi selgub, kui oma registrid lahti lööme. (PM)

mmyrzi ettepanek, 20.02.2011 16:25

Selle kohutava uudise taustal võiks tänaseks lõpetada igasuguse poliitilise ja valimisteemalise kemplemise. Sellega avaldaksime oma kaastunnet kõigile. (Delfi)

on ju kirjas, et 20.02.2011 17:00

/.../ ja lõpetage juba see igas asjas valitsuse süüdistamine, õnnetusi võib juhtuda igal pool ja igaihega, kas kohe peab valitsust süüdistama hakkama? minge ise appi ja ärge vinguge kogu aeg. (PM)

jube kurb, 20.02.2011 16:04

/.../ jube kahju et seline jube asi sela nüüd sündis ilkujad ja seellised muud ebainimlikud tüübid olgu üldse vait ja kui teile endil selline ais juhtub siis vaatame kas on üldse isu veel ilkuda õnnetuste kallal eriit veel sellise jubeda asja naug seda on Lastekodu põleng !/.../(Delfi)

Nende näidete põhjal ja võttes arvesse, et selliseid soove, ettepanekuid, palveid ja üleskutseid esines 53 korral, võib öelda, et kommentaariumides hakkas tööle eneseregulatsiooni mehhanism.

Kommenteerijad tajusid ennast osana uudisdiskursusest, mille puhul ei seisne uudis kui selline kaasaegses meediaruumis mitte ainult ajakirjaniku poolt kirjutatud tekstis sündmuse asjaolude koha, vaid ka kõikides selle uudise juurde kirjutatavates kommentaarides, mis loovad järjest juurde uut teadmist (mis võib olla ka fantaasia, nagu selgus alapunktis 3.1.4 varajase reaktsioonifaasi ilmingute puhul) ja kujundavad meeleolu. Kommenteerijad mõistavad ka ise, et loo jutustajaks ei ole ainult ajakirjanik, vaid ka mitmed auditooriumi liikmed.

Samuti ei piirdu ühe ja sama uudise kontekst mitte ainult selle kommentaariumiga, mis selle uudise juurde ühes konkreetses väljaandes tekib, vaid laieneb ka nendele kommentaaridele, mis kirjutatakse sama sündmust kajastavate uudiste juurde teiste väljaannete kommentaariumides. See kõik kokku moodustab ühe konkreetse uudise konteksti. Seda tõestab ka see, et esines kommentaare, mida oli kopeeritud kõigisse kolme analüüsitud kommentaariumisse (Delfi, Postimees,

Õhtuleht).

Miina 20.02.2011 18:13

/.../Aga samas, lugedes kommentaare, tekkis mul tunne, et inimkonnaga on midagi väga tõsist lahti. Sellise artikli juures süüdistatakse kõiki - riiki, päästjaid, ministreid, kasvatajaid, möödakäijaid ning kommneteerijsid. Vaevalt, et mugavalt oma arvuti taga istuvad inimesed, kes on kõik lugenud sama artiklit, selle info põhjal oskavad (ja on üldse pädevad) ütleva, kes on süüdi ja mida teha tuleks. Õnnetused juhtuvad, süüdlased (kui neid on) selgitatakse välja. Kõige vähem on siin süüid nendel, kes tegid oma tööd - päästjad ja kasvatajad./.../Vabariigi aastapäeva vastuvõtt - kas te olete tõesti nii eluvõõrad, et arvate, et sellise ürituse ärajätmine neli päeva enne toimumist raha kokku hoiab? Ruumide rent ja toitlustajate ning esinejate tasud tuleb maksta niikuinii, see on lepingutes kirjas. Kust see tohutu kokkuhoid teie arvates tuleb? President ei ole süüdi selles, et see põleng just täna juhtus või selles, et iseseisvus 1918.aastal just 24 veebruaril välja kuulutati. Viisakas ja loomulik oleks, kui selle sünnimuse tõttu muudetaks midagi kavas, kõnedes, üldises õhustikus. Miks mitte avada annetuste võimalus kohapeal, et kutsutud saaksid anda oma panuse.

Ja viimasena, neile kes siin ahastavad "kus oli jumal" ja "need vaesed hinged on nüüd jumala juures". Kui Te usute, et jumal on nad nüüd enda juurde võtnud, siis peate Te ka uskuma, et esialgu oli jumal, kes lasi neil hukkuda. Ja kui Te seda ei usu, siis te mitte ei usu, vaid poete religiooni taha peitu. (lihtsalt märkeks - ma ei ole ei usklik ega ateist, pigem filosoofilise ellusuhtumisega) (PM)

Siinkohal ei ole võimalik öelda, kas kommentaari jagas Delfisse ja Õhtulehte sama inimene, kes selle originaalis on Postimehe kommentaariumisse kirjutanud, sest nendes väljaannetes on autor identifitseerinud ennast nimega *kaastunne* (Delfi 18:17 20.02.2011; Õhtuleht 18:27 20.02.2011). Siiski, kuna tegemist on oma sisult manitseva, korralekutsuva ja selgitava kommentaariga, siis on see ühtmoodi kohane kõigis kommentaariumides.

Lisaks esines ka konkreetseid kommentaare, mis kutsusid üles teist kommenteerijsat oma kirjutatut kopeerima ka teiste väljaannete kommentaariumidesse.

to haapslane 20.02.2011

kopeeri oma postitus nii postimes.ee kui ka delfi.ee antud teema artiklite kommentaariumitesse, sest sul jutt jumala õige!!!! ka mina ei suuda uskuda kui küünilised, õelad ja vastikud võivad meie oma väikse Eesti inimesed olla. Süütasin kodus küünla ja olen mõtetes kõigi nende laste ja töötajate ja päästjatega...(ÕL)

Ka see kommentaar, mida palutakse kopeerida Postimehe ja Delfi antud teema kommentaariumidesse, kutsus korrale, manitses ja selgitas, kuid emotsionaalsemas ja agressiivsemas toonis kui eelmine sama laadi kommentaar. Agressiivsemat tooni võib kommentaarile omastada seetõttu, et autor on kasutanud vaid trükitähti oma mõtete väljendamiseks. Lisaks on kasutatud ka vandumist („krt” – lühend sõnast „kurat”) ning negatiivseid nimetusi („väärakad”).

20.02.2011 *haapslane:*

/.../KRT TEID TULEKS SIIT MAAMUNALT ÄRA KAODATA..SELLINE VÄGA TRAAGILINE SÜNDMUS ON JUHTUNUD JA TEIE JAHUTE JA SÜÜDISTATE KÜLL RIIGIKOGU,KÜLL TULETÕRJUJAJAID,KÜLL KASVATAJAJAID JNE./.../KRT KUI TE ISE ÜKSIK ASJU EI TEA SIIS TÕESTI POLE VAJA SELLISEL TEEMAL OMA LOLLI MÖLAGA SÕNA VÕTTAGI./.../LASTEKODU JUURES ON TERVE HULK INIMESI JA NUTAVAD JA TEIE KRT VÄÄRAKAD TULETE SIIA LIHTSALT SÕIMAMA JA LOLLI MÖLA SUUST VÄLJA AJAMA.TEIE SUGUSED TULEKS HOOPIS SINNA NENDE VÄIKE LASTE ASEMELE PANNA./.../AGA TEISED KELLELE VÄHEGI KORDA LÄHEB SEE VÄGA SUUR TRAAGILINE ÕNNETUS ÜLESKUTSE TEILE PALUN AIDAKE NII KUIDAS SAATE SEDA LASTEKODU JA NEID LAPSI.NAD TÕESTI EI OLE ÄRA TEENINUD SELLISE TRAAGILE SÜNDMUSE JA PROOVIME ÜHESKOOS NENDE ELU KUIDAGI PAREMAKS MUUTA JA ÜRITAME NEILT SELLE HALVA SÜNDMUSE KUIDAGI MOODI HEASTADA./.../JA SUURED TÄNU NEILE KES TÄNA KOHA PEAL IGATI ABIKS OLID SEE NÄITAB AINULT ÜHT-ET KUI KOKKU HOIDEV ON TGLT VÄIKE LINNAD(ÕL)

Agressiivsuse ilminguid leidis kommentaarides veelgi ja seda oli reeglina võimalik tunnetada ja tuvastada just negatiivsete nimetuste ja hüüumärkide kasutamise järgi.

sõnatu: olen sõnatu!!!!18:07 20.02.2011

Te olete idioodid, kui tulete sellise õnnetuse puhul siin kommenteeriga,kes on süüdi ja miks ei tehtud ja miks nii,miks naa. Saate aru need olid abitud lapsed,kes hukka said./.../ (ÕL)

Teiste kommenteerijate korralekutsumise juurde kuuluvad lisaks laimu ja sõimamist lõpetama suunavatele kommentaaridele ka need, mis kutsuvad üles süvenema.

Kommentaariumides leidis kümme (joonis 2) seesugust kommentaari, mille puhul kutsuti üles rohkem süvenema neid kirjutajaid, kes eksisid uudistekstis avaldatud numbrite ja faktidega või näitasid muus osas üles pealiskaudsust teemaga tegelemisel.

Toivo, 22.02.2011 08:20

Ma ei saa pihta, millal see sündmus juhtus, kui tulekahju esimene pilt oli tehtud hommikul, aga teate saadi pärast lõunat, kui söögiaeg oli läbi ja lapsed magasid ja toidunõud pesti, kuidas oli võimalik kui mina kuulsin raadiost teadet hommikul, aga kirjas on , et tulekahju avastati peale lõunat. (Delfi 1)

Selle kommentaari autor on segaduses ning seega esineb selle sisus ebatäpsusi, milleks on kaks võimalikku põhjust. Kuna kommentaar on kirjutatud 22.02.2011 ehk kaks päeva pärast põlengu toimumist, võis autor sama päeva hommikul raadiost kuulda uudist, mis puudutas Haapsalu lastekodu põlengut, ning arvatagi, et juhtunu toimumise kuupäevaks on 22.02.2011.

Teine võimalik põhjus on ajataju nihkes, mille puhul autor võis uudist tõepoolest kuulda põlengu toimumise õigel kuupäeval ehk 20.02.2011, kuid ei pruukinud kaks päeva hiljem kommentaariumi külastades enam täpselt mäletada, kas tegemist oli kindlasti hommikuste uudistega.

Postimehe kommentaariumis toimus konkreetne süvenemist puudutav dialoog kahe kommenteerija vahel.

Kohutav 20.02.2011 22:06

Kaastunded ka meie perepoolt! Arusaamatuks jäi see kas tegu oli siis haigla või lastekoduga?⁴(PM)

Reps 20.02.2011 22:14

tegu oli lastekodu, mitte haiglaga. kui uudist läbi ei loe siis lugege vähemalt pealkiri, nõme vaadata kuidas inimesed hangivad kogu artiklist vaid kilde ja siis küsivad et oooo kus need 37 töötajat siis olid? et haaraks igaüks lapse,oleksid kõik eluga pääsenud.....tihti peale on ühe lapse abistamiseks vaja rohkem kui ühte inimest ja kõik 37 EI OLNUD KORRAGA TÖÖL!(PM)

): 21.02.2011 00:00

Homme on üleriigiline leinapäev, oleks tore kui kõik Eesti pered heiskaksid lipud poolde vardasse, ning langetaksid pea...Eelnev kommentaar minu poolt oli tobe!Oleksin tõesti võinud artikli eelnevalt korralikult läbilugeda R.I.P. (w)(PM)

Lisaks sellele, et kommentaatorid kutsusid korrale teisi kommenteerijaid, leidis ka seesuguseid kommentaare, kus kutsuti korrale meediakanaleid, kus kommenteerimine toimus.

⁴ Uudisteksti süvenemise korral ei ole tõenäoline, et lugejale oleks saanud segaseks jääda, kas tegemist oli lastekodu või haiglaga, kuna uudise pealkiri Postimehes oli „Haapsalu lastekodupõlengus hukkus kümme inimest” (Lisa 2 Postimees)

Mike 20.02.2011 17:11

Pange see kommentaarium kinni! Postimees, palun sind! (PM)

toetan mõtet, 20.02.2011 17:03

DELFI, palun ära lase kommenteerida.AITAB! (Delfi)

Eetika 20.02.2011 17:35

eetiline oleks hukkunute auks vähemalt kommenteermisvõimalus sulgeda - olgem ausad, ega see ohkimine ja pidev surnute arvu üle arutlemine ei tee sündmust vähem kurvemaks. Lihtsalt austagem surnuid vaikusega. (PM)

Seega võib väita, et kommentaariumides leidus meedia eneseregulatsiooni ilminguid nii ühelt kommenteerijalt teisele/teistele tehtava kriitika näol kui ka auditooriumi poolt konkreetse meediakanali korralekutsumise näol.

Meediakanalitel on küll erinevalt sätestatud ja sõnastatud põhimõtted, mida nad kommentaariumide toimetamisel rakendavad (vt 1.3.2 „Kommenteerimistingimused Eesti Päevalehe, Posimehe, Õhtulehe ja Delfi kommentaariumides“), kuid kõrvaltvaatajana ei ole võimalik nendest süsteemidest siiski täielikult aru saada. Kommentaariumides on teiste kommentaaride viidetest näha, et seal on kunagi olnud ka kommentaar, mis mingil viisil konkreetse meediakanali kommentaariumi toimetamisepõhimõtetega vastuollu on läinud ja seega kustutatud. Samas aga leidub selles samas kommentaariumis endiselt ka neid kommentaare, mis ei ole kustutatud hoolimata sellest, et need on oma sisu poolest vastuolus meediakanali poolt sõnastatud kommenteerimistingimustega.

3.2.2 Vabariigi aastapäeva vastuvõtt, annetamine, leinamine, märkamine ja mõistmine, palvetamine ja mõtlemine

Kuna Haapsalu väikelastekodu põlengust neli päeva hiljem (24.02.2011) peeti Eesti Vabariigi aastapäeva, mille juurde kuulub ka presidendi vastuvõtt, siis kajastasid inimesed seda teemat ka oma kommentaarides. Vaatenurk oli peamiselt see, et vastuvõtt tuleks ära jätta ning selleks kulutatav raha Haapsalu väikelastekodu taastamiseks ning toetamiseks annetada.

Anni, 20.02.2011 16:25

Teeksin ettepaneku selle kurva õnnetuse tõttu jätta ära Vabariigi aastapäeva presidendi vastuvõtt ja annetada kogu korraldamiseks minev raha lastekodu taastamisele v uuesti ehitamisele. Poleks sobilik nüüd pidutseda./.../Delfi)

Rahvuslik leinapäev 20.02.2011 16:36

Seosed ast leidnud traagilise sünnimusega tule ära jätta pingviinide paraad Estonias ja kuulutada välja leinapäev! (PM)

On ., 20.02.2011 16:38

Pidustused ära jätta ja raha annetada lastekodu ümberehituseks ! Pluss veel kuskile mingisugune annetus paik , et kõik see annetatud raha ümber ehitusele läheks . Saaks võibolla isegi parema lastekodu :) (Delfi)

Näited illustreerivad ka, et pidustuste ärajätmist kajastavaid kommentaare esines nii ettepanekutena (esimene ülaltoodutest), soovitustena (teine) kui ka konkreetsete käskudena, mis on esitatud käskivas kõneviisis ning lõpetatud hüüumärgiga (kolmas).

Lisaks sellele, et vastuvõtu ärajätmist nähti võimalusena leida suur hulk raha, mida oleks võimalik abivajajatele annetada, peeti leinaajal pidutsemist ka ebamoraalseks ning leiti, et see ei oleks seetõttu kohane.

Joonis 3 näitas, et soovide edastamise intensiivsuse puhul oli kõige rohkem ehk 39% seesuguseid väljaütlemisi, mis liigitusid ennepanekuks või üleskutseks, ning vaid veidi vähem ehk 36% neid, mis kvalifitseerusid kodeerimisjuhendi järgi soovide või soovitude väljendamiseks. Nende kahe kategooria hulka kuulusid ka need kommentaarid, kus kutsuti üles annetama, leinama ja kaasa tundma, kogunema, märkama, palvetama ja mõistma.

Üleskutse 20.02.2011 17:10

Koguneme täna kella 19-20 ajal õhtul Haapsalu lastekodu juurde, et süüdata kannatanute mälestuseks küünal. Olgu muld neile kerge. (PM)

üks ema, 20.02.2011 17:04

/.../Tegelikult peaks nüüd inimesed koonduma ja kõvasti annetama nii raha kui ka AEGA, ise nende laste heaks midagi tehes, sest ellujäänud said kõva shoki ning ilmselt osad ellujäänud said veel raskema puude juurde...Märgake inimesi rohkem siis, kui nad olemas on. (Delfi)

Riina 20.02.2011 20:42

/.../Hetkel on aeg olla ühtne oma palvetes, kaastundesoovides ja võta aeg maha ning panna küünlad laste auks./.../ (PM)

Berta 18:57 20.02.2011

Toetasin lastekodu, kutsun kõiki tegema sedasama!

Lastekodu pangarekvisiidid on sellised: Rahandusministeerium a/a

10220028801019
Viitenumber: 2500021228/.../(ÕL)

mann, 21.02.2011 08:59
/.../Ma tahaksin, et inimestes leiduks mõistmist ja andeks andmist ka nendele vanematele, kes on oma lapsed sinna pidid viima./.../ (Delfi)

Töö teooriaosas leidis seletamist see, kuidas ja millistel alustel meediaväljaanded õnnetusi ja kriise kajastavad, ning muuhulgas viidati ka asjaolule, et sündmused, mille puhul on kannatajateks lapsed, ei saa mitte ainult meedia ja avalikkuse tähelepanu osaliseks, vaid tekitavad olukorra, kus meedia pühendub n-ö moraalikampaaniatele (vt 1.2 „Õnnetuste ja kriiside kajastamine“).

Käesoleva alapeatüki juures näiteks toodud kommentaaridest on näha, et seesuguste sündmuste puhul pühenduvad moraalikampaaniatele tänapäevases meediamailmas ühe uudise osana funktsioneerivad kommentaatorid erinevate väljaannete kommentaariumides.

Selged üleskutsed märgata, hoida ja mõista inimesi, panna neid tähele ja pöörata neile tähelepanu siis, kui nad elavad, mitte ainult pärast surma, on õnnetusega kaasneva moraalikampaania näiteks.

3.2.3 Karistamine, vastutamine, järelvalve tõhustamine ja hingeabi andmine

Soov, et süüdlane saaks väärilise karistuse ning et oleks keegi, kes võtaks juhtunu eest kogu vastutuse endale, käib käsikäes varajase reaktsioonifaasi nende ilmingutega, mille puhul inimene otsib põhjuseid ning teeb nende kohta ka ise oletusi. Sealt edasi soovib ta juba ka seda, et süüdlane peaks vastutama oma tegude eest ja kandma karistust. Vastavasisulisi väljaütlemisi esines kommentaarides 12 korral (joonis 2).

Ivo, 20.02.2011 18:16
/.../Kõik vastutavad isikud tuleb avalikuse ette tuua, viimane kui üks - olgu see siis kas või president ise. /.../ Sellist asja ei tohi Eesti Vabariigis enam kunagi korduda! (Delfi)

misasja? 20.02.2011 16:56
/.../ see on kriminaalne. tuleb väga karmilt võtta liistule sealse tuleohutuse eest

vastutajad. riik, krt, tuleb liistule võtta ja kohalik omavalitsus ka! (PM)

:/ 20.02.2011 17:03

süüdlane tuleb üles leida ja talle vääriline palk määrata (PM)

..., 20.02.2011 17:37

Loodan siiralt, et sellele õnnetusele järgneb ka tõsine juurdlus ning keegi kelle süü tõttu see juhtus, ka reaalselt vangi pannakse. Tõenäoliselt tuleb ka ministril tagasi astuda, mis oleks ka igati õige. (Delfi)

Kaardistasin kommentaare kodeerides ka need kommentaarid, kus inimesed olid andnud soovitusi, mida ja kuidas edaspidi võiks teha, et seesuguseid juhtumeid vähem oleks või veelgi parem – üldse ei oleks.

martüürium 20.02.2011 18:45

Vanasti olid pea kõikides töökohtades, kus rohkem inimesi nad organiseeritud ka tsiivilkaitse rühmadesse, oli jaoülem ja vahel peeti ka õppusi ja kindlasti oli vähemalt ette nähtud vahendid võimaliku tulekahju kustutamiseks ja igas tööruumis kindlasti ka silt, kes konkreetselt vastutab selle koha tuleohutuse eest. Vähemalt riigiasutustes, haiglates jne. peaks mingil määral selle süsteemi taastama. Meie majade, hoonete amortisatsioon on viimase 20 aasta jooksul pidevalt halvenenud ja seda on ka igapäevase tänavapildi näol näha. (PM)

kodanik Kane 20.02.2011 16:13

Tasuks tõsiselt mõelda koolide ja muude ühiskondlike hoonete tuleohutusele, praegu pannase vahtplasti 90% majadele ja see ju põleb nagu säraküünal rääkimata mürgistest gaasidest. (PM)

no, 20.02.2011 16:24

/.../ profülaktiline järelvalve peaks tõhusam olema ennetamaks õudseid kurbi juhtumisi. väga, väga kurb (Delfi)

Kommentaariumis leidis ka üks kommentaar, mille soovitus oli mastaapsem kui mingis valdkonnas paari paranduse tegemine.

Tõdegem: Kogu riik 20.02.2011 19:17

Kõikehõlmava leina märgina tuleks likvideerida Eesti Vabariik kui iseseisev institutsioon igaveseks ajaks igvesti. Aamen! (ÕL)

Kommentaariumides tehti ettepanekuid, anti nõu ja soovitusi ka selle kohta, mida pärast kriisi peaks ette võtma nende osas, kes juhtumises kannatada said või kes tegelesid päästetöödega, mis antud juhtumi puhul, kus põlengus hukkus 8 last ja 2 täiskasvanut,

olid kindlasti mõjuvõimsad ja olulised psühholoogilisel ning emotsionaalsel tasandil.

Em 20.02.2011 18:15

Loodetavasti on riigi poolt kohale organiseeritud kriisinõustajad. Ellu jäänud lapsed ja töötajad vajavad kindlasti abi. Suhelda tuleb ka lasteaedade-koolidega kus hukkunud lapsed õppisid, kõik vajavad toetust, kuidas sellises olukorras käituda. (PM)

Kohalik, 20.02.2011 16:47

ma loodan et ka need tuletõrjujad saavad hingeabi ja neid ei unustata. Ilmselgelt kohutavalt traumaatiline ka neile, neid lapsi välja tuues.../.../(Delfi)

Neid kommentaare lugedes tekib tunne, et tegemist on nende tühimike täitmisega, mis esialgselt, vaid sündmuse asjaolusid kajastavast uudisest puudu on. Järgnevatel päevadel arutati meedias nii tuleohutuse kui ka ehitusküsimuste üle, jagati soovitusi ja arvamusi, kuid kõige esimese sündmust kajastanud uudise juurde kuulunud kommentaare lugedes on näha, et kommentaariumides täideti kohe sisuga see osa artiklist, mis pakub välja arenguvõimalusi ja ideid.

Mõnikord olid ideede väljakäimised kommentaartortite poolt ajakirjanikele väga selgelt sõnastatud ja konkreetsed.

Arvamus 20.02.2011 16:13

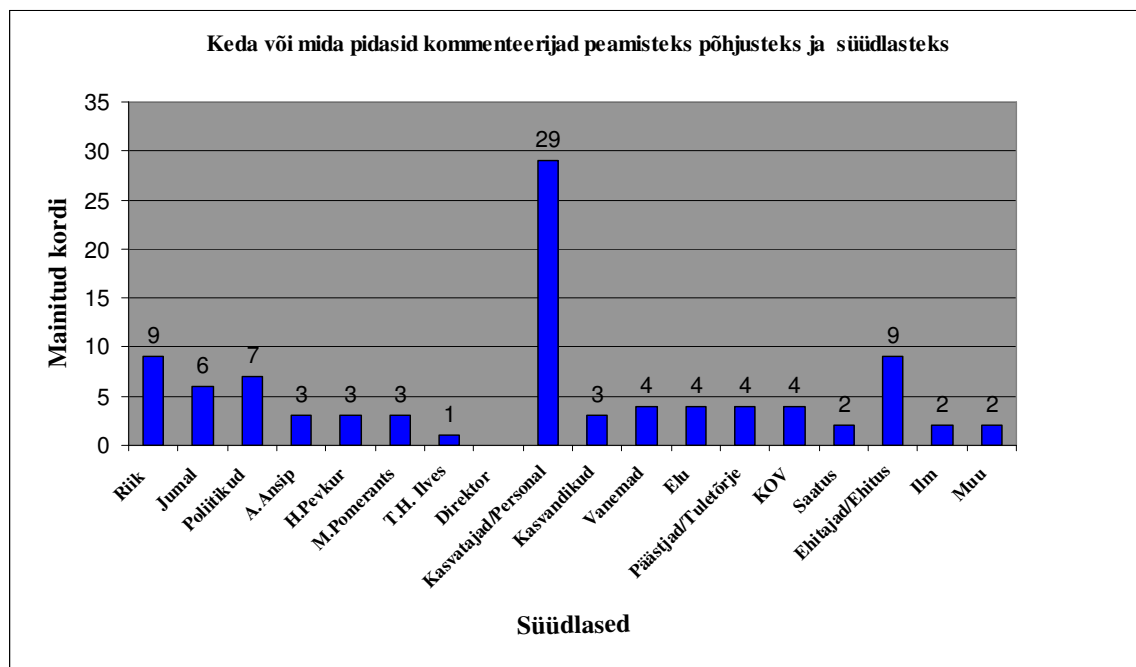
kohutav lugu. mõni kirkam ajakirjanik võiks kokku võtta, kas õnnetusjuhtumites hukkunuid on viimastel aastatel rohkem kui varem. (PM)

3.3 Keda või mida pidasid kommenteerijad õnnetuse peamisteks põhjuseks ja süüdlasteks?

Käesolevas magistritöös on olnud juttu sellest, et kriisi kogenud inimestel on vajadus leida toimunule põhjus, et taastada kontrollitunne. See ei pruugi jääda vaid tasemele, kus otsitakse anonüümselt ükskõik missugust põhjust ja põhjendust või süüdlast.

Kuigi üheski esimestest Haapsalu väikelastekodu põlengut kajastavatest uudistest ei olnud juttu võimalikest õnnetuse põhjustest või süüdlastest (vt lisa 2 „Postimees: Haapsalu lastekodupõlengus hukkus kümme inimest”, lisa 3 Õhtuleht: „Haapsalu väikelastekodu põlengus hukkus kaheksa last ja kaks noormeest”, lisa 4 Delfi „FOTOD: Haapsalus süttis väikelastekodu, hukkus kümme inimest”), siis

kommentaariumides kirjutanutel oli välja pakkuda mitmeid põhjuseid ja inimesi, kelle või mille tõttu õnnetus juhtus.

Joonis 4: Keda või mida pidasid kommenteerijad Haapsalu väikelastekodu põlengu peamiseks põhjusteks ja süüdlasteks

Kõikide teiste kommentaariumides välja pakutud potentsiaalsete süüdlastega võrreldes arvati enim kordi, et põlengus on süüdi Haapsalu lastekodu kasvatajad/personal.

sam, 20.02.2011 16:24

Vastutab inimene kes oli hetkel kohal, järelvaataja/.../ (Delfi)

Sõnatu 20.02.2011 17:40

Kus olid täiskasvanute silmad??/.../või tõestab keegi, et see ei olnud HOOLIMATUS JA LOHAKUS? Nende laste surm jääb nende hoolimatute inimeste hinge! (PM)

Rein: Asi selge! 04:07 21.02.2011

/.../Siin pole vajelda midagi - personal on puhtalt lohakas ja süüdi! (ÕL)

...20.02.2011 19:05

Kes valvab päeva ajal seal, eks see nüüd epa vastutama, et ei kutsnud inimesi appi lapsi välja vedama. Õnnetusi juhtub iga päev ja selle eest vastutavd need, kes tekitavad või pole oma tööd kohapeal osanud teha. Riik ei vastuta ,et kohapeal inimesed on lohakad ja seda igas mõttes, kes õnnetusi põhjustavad. Või annavad põhjust./.../ (Delfi)

Kasvatajate ja lastekodu personali arvukat süüdistamist kommentaarides seletab tõsiasi, et nemad olid põlengu toimumise hetkel seal ning kõige otsesemalt kuulus vastutus Haapsalu väikelastekodus elavate ja kasvavate laste eest neile.

Püüdes olukorrast aru saada ning vajades oma teadmatuses informatsiooni selle kohta, miks seesugused asjad juhtuvad, on arusaadav, et peamiseks süüdlaseks peetakse neid, kes vahetult viibisid seal, kus õnnetus toimus. Seda rõhutab ka tõsiasi, et ühelgi korral ei olnud mainitud süüdlasena Haapsalu väikelastekodu direktorit. Ilmselt seepärast, et tema kanda on pigem asutuse administratiivne pool ning igapäevaelus kasvandike eest hoolitsemise ja vastutamisega on pigem seotud siiski tööl olevad kasvatajad.

Minu magistritöö valmimise hetkeks ei ole Haapsalu väikelastekodu põlengu tekkepõhjuste, süüdlaste leidmise ja kinnitamise osas toimunud muid arenguid kui see, et Eesti Kohtuekspertiisi Instituudis läbiviidud uuringud välistasid põlengu tekkepõhjusena elektrisüsteemi või -seadme rikke ning ekspertide hinnangul võis süüteallikaks olla tikuleek, küünlaleek, tulemasinaleek ja välistatud ei ole ka hooletu suitsetamine (vt 1.4 „Haapsalu väikelastekodu põleng“). Täpselt seesuguse versiooni pakkus välja ka üks kommenteerija kohe pärast põlengu toimumist ning lisaks nähti lastekodu kasvandikke juhtumi süüdlastena veel kahel korral.

Stea, 21.02.2011 00:05

/.../ on võimalik, et mõni hoolealustest oli saanud kuskilt tikud või välgumihkli ning kasutas vaikset lõunatundi, et seda proovida. See tundub tõenäoline. (Delfi)

Kuigi vaadates seda, keda kommenteerijad juhtumi puhul süüdlasteks pidasid, ei ole ülejäänud variandid nii kaalukalt esile kerkinud kui kasvatajad ja personal. 9 korral leidsid süüdlastena mainimist ka riik üldisemalt ning ehitajad/ehitus.

soomest, 20.02.2011 19:31

Kindlasti on eesti riik süüdi selles, mis juhtus./.../ (Delfi)

...20.02.2011

Eesti on ikka täielik banaanivabariik.(ÕL)

H, 20.02.2011 18:33

/.../Silma jääb veel see, et tegu paistab olevat tüüpilise vahvelehitusega (küprokmaja?) pruss-sõrestik ja täiteks vaid vill? See põleb nagu säraküünal! (Delfi)

MEL, 20.02.2011 20:26

/.../ oleks selline asutus olnud kivimaja, siis oleks olnud tulekahju oluliselt lokaliseeritum ja väiksemate kahjudega. Puhtalt inimliku mõtlemisega ei julgekski anda ehitusluba puidust lastekoduhoonele, mida kasutavad ka liikumisvõimetud inimesed see on täiesti mõeldamatu.(Delfi)

Käesoleva alapeatüki alguses olev joonis näitab veel 13 kategooriat, kuhu alla on vastavalt paigutatud need kommentaarid, mis mõnda kategooriasse kuuluvat isikut või asjaolu on Haapsalu väikelastekodu puhul süüdlaseks pidanud.

Mõned kommentaarid olid ka sellised, mis ei otsinud süüdlasena konkreetset inimest, vaid heitsid juhtunut ette jumalale (6), saatusele (2) ja elule (4).

vaikus, 20.02.2011 19:15

Jumal issand miks Sa lased sellistel asjadel sündida. (Delfi)

Karel, 20.02.2011 15:50

elu on väga ebaõiglane:((Delfi)

Mingimann, 20.02.2011 17:38

Jumal. Kus tema oli sel ajal, kui lapsukesed surid?! Peterburis kiriku avamispeol? (Delfi)

:10 20.02.2011

/.../Kohati jääb mulje , et mõni ootab valitsuselt surematuke muutmist - saatuse vastu me siiski ei saa. /.../(ÕL)

3.4 Milliseid kõrvalteemasid seoses Haapsalu väikelastekodu põlenguga kommentaarides ja uudistekstides tõstatati?

Kõiksugused kriitilised ning laia avalikkust puudutavad sündmused võivad lisaks konkreetse juhtumi üle arutlemisele vallandada diskussiooni ka selle sündmusega seotud kõrvalteemade üle.

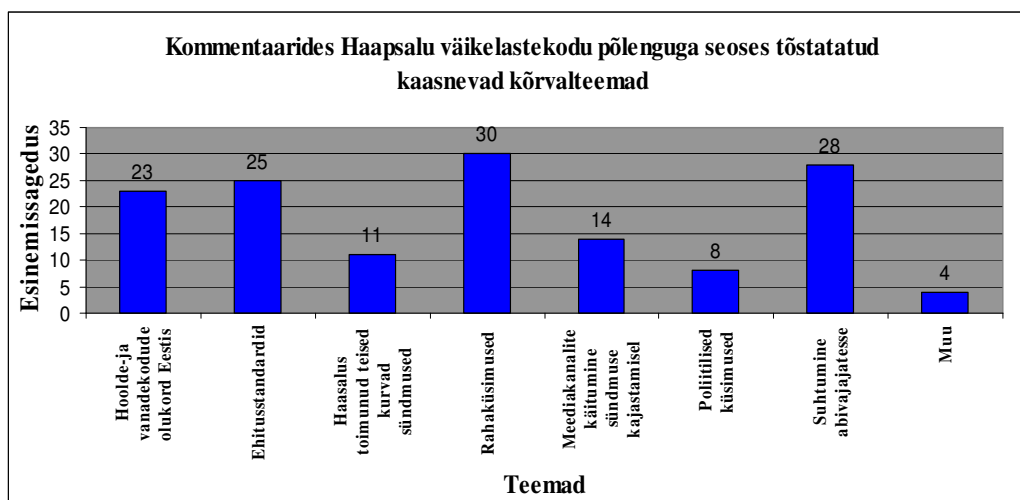
Selliseid näiteid kajastab minu bakalaureusetöö „Psüühiliste kriisireaktsioonide ilmumine meediakajastustes kolme traumaatilise sündmuse näitel: Pala, Kurkse, Ussisoo” aastast 2009.

Kõigi kolme sündmuse puhul vallandus meedias diskussioon suuremate ja üldisemate tegematajätmist ja vigade kohta. Näiteks Pala õnnetuse puhul, kus metsaveoauto ja koolibussi kokkupõrkes hukkus 8 last, räägiti palju sellest, et ehk on

võimalik kehtestada kellaajalised piirangud veoautodele maanteedel liiklemiseks, ning erinevad kõrvalteemad kerkisid ka teiste mainitud sündmustega seoses (Kasterpalu 2009: 41).

Sama toimus ka Haapsalu väikelastekodu põlengu puhul. Kui seni ei olnud meedias pikka aega laiema arutelu all olnud tuleohutusnõuded sellises asutustes, kus viibivad mitmesuguste puutega inimesed, siis selle sündmuse valguses viidati varem toimunud põlengutele sarnase profiiliga asutustes ning kajastati ka seda, millises korras on teiste samasuguste asutuste tuleohutuseks mõeldud vahendid (Ratt 2011).

Minu huvi magistritöö empiirilisi andmeid kodeerides oli teada saada, millised kaasnevad kõrvalteemad seoses Haapsalu väikelastekodu põlenguga kommentaarides ilmnesisid.

Joonis 5: Kommentaarides Haapsalu väikelastekodu põlenguga seoses tõstatatud kaasnevad probleemid.

Analüüsitud kolmes uudistekstis, mis olid esimesed sündmust kajastavad uudised, kõrvalteemadele ei keskendutud. Nende uudistekstide konkreetseks eesmärgiks oli informeerida auditooriumit juhtunust, sellega seotud faktidest ning anda ka taustinformatsiooni. Nende uudistekstide eesmärgiks ei olnud rõhutada emotsioone, süüdlaste leidmist, kõrvalteemasid, detailseid kirjeldusi kannatustest jms.

Joonisel kerkivad esile 4 kõrvalprobleemi, mida kommentaariumides enim mainiti. Kõige laiema tähelepanu all olid rahaküsimused, mis puudutasid rahajagamise prioriteete nii riigis laiemalt kui ka kohalikes omavalitsustes ja väiksemates süsteemides.

Onnenpeiva, 20.02.2011 17:36

Väga õnnetu juhtum, eriti veel sellel taustal, kui riik samas kogu aeg kärbib päästeteenistuse kulusid. Midagi taolist oli ette näha ja võib veel tulla, sest Eesti riigis on tähtis ainult see, et maksud laekuksid ja et seda kontrolliks terve ametnike armee, kõik muu on teisejärguline./.../ (Delfi)

mees maalt, 20.02.2011 21:17

/.../ Parmud ja kalkarid vedelevad lumehangedes ja saavad riigilt toimetulekutoetusi, kuid nendega ei juhtu midagi, ilmsüüta lapsed, kellel elu näitab juba niigi hambaid, peavad läbi elama sellise õuduse... /.../ (Delfi)

aitaja, 20.02.2011 17:41

Rikkad riigikogulased, pange nüüd oma palgad kokku ja annetage, teil jääb ju kogu töötasu alles, riik maksab teil kõik kinni, taksosõidud, restoraniarve d jne. (Delfi)

kuhu me oleme jõudnud 20.02.2011 17:57

Kurb, väga kurb.....Kahjuks pidi ükskord nii minema, sest siin riigis panustatakse otsustajate kuluhüvitiste tõstmisse, mitte aga sotsiaalsfääri....(PM)

Loen 20.02.2011 17:36

..nutan ja mõtlen, miks nii juhtub kõige väetimatega, kelle vanemateks on sisuliselt riik. Miks mõni eputab Chaneli kotiga⁵, samal ajal, kui lapsed surevad kellegi tegemata töö pärast. Kui kahju. (PM)

Ohjah.., 20.02.2011 17:14

/.../ täiesti otseselt on mitmeid kordi mitmete asutuste kohta KOV ja RIIK öelnud, et sel aastal me kustutussüsteemi või personalikulude osas mingeid lisasid ette ei näe./.../ (Delfi)

palun 16:36 20.02.2011

/.../ Kui päästetöötajad küsisid palgalisa enamus eestlasi oli vastu, et miks nendele, kõigil on ju praegu raske. ja nüüd kui palgad kärbitud, inimesi koondatud, pole vajagi imestada, miks nii juhtub. Ja üldse riigil on vaja raha, et ärma talu ülal pidada ja rahvasaadikutele hüvitisi maksta./.../ (ÕL)

Rahaküsimused on seesugused, mida on võimalik üle kanda ükskõik missugusesse teemasse vastavalt lähenemisnurka kohendades. Sama kehtib ka poliitiliste küsimuste kohta, eriti vahetult enne valimisi. Poliitilised vaidlused eelistuste ning tehtu või tegemata jätmiste üle saadavad vastavalt sobitatuna mitmeid avalikkuses arutatavaid teemasid.

Seega tuleb Haapsalu väikelastekodu põlengut kajastanud uudisdiskursuses üles kerkinud teemade puhul rohkem kaalu omistada just ülejäänud kolmele (Joonis 5), mis

⁵ Ilmselt on viidatud Kristiina Ojulandile, kes oli valimiseelsele vastuvõtule saanud Coco Chaneli kotiga (<http://publik.delfi.ee/news/inimesed/foto-kristiina-ujuland-kannab-ulikallist-chaneli-kotti.d?id=40351414&l=fplead>)

küll niivõrd arvukalt mainimist ei leidnud kui ülalnäidatud rahaküsimused, kuid mis võivad oma ideestikult olla tegelikult olulisemad.

28 korral mainiti suhtumist abivajajatesse kui olulist probleemi. Seda tehti näiteks ülaltoodud kommentaaridega sarnases võtmes, et riigi rahalised prioriteedid on paigast ära ning sellega näidatakse suhtumist abivajajatesse.

Mürakaru 20.02.2011 16:47

Imestada pole siin midagi, riik ei toeta selliseid asutusi peaaegu üldse, asjaosalised kes seal tööl, saavad heal juhul palka aga ülejäänud asjad vaadatakse ise kuidas saadakse./.../Tundub et ka siin on tegu sama suhtumisega mis kõikjal ja kõigil eestis: kui ei meeldi mine mujale.... See on täielik sigadus kuidas riik oma probleemsete inimestega tegelemise on nurka visanud. (PM)

Olulisem nähtus on aga see, et seoses Haapsalu väikelastekodu põlenguga kerkis kommentaariumides kõrvalteemana üles see, kuidas avalikkus puudega lastesse ja nende vanematesse suhtub; mida peetakse õigeks ja mida mitte. Rääkisid nii need, kes lihtsalt probleemi esile tahtsid tuua ja vastuseid leida, kui ka need, kellel isiklik seos abivajajate ja nende vajadustega.

Näited kommentaariumitesse sel teemal kirjutatud arvamustest annavad selgelt mõista inimeste vaatenurki ja kogemusi puudega lastega seoses. Kerkinud kõrvalteema osutab ilmekalt nendele probleemidele, mis suurt hulka inimesi aktiivselt kõnetab.

paranka 20.02.2011 18:50

/.../ Kui on sügava puudega laps soovitataksegi , sügava puudega maimuke panna sellisesse asutusse, eriti veel kui peres on veel lapsi. Puudega laps neelab üksi kogu tähelepanu ja vajab 24/7 hoolitsust. Paljud kasvatavad omi lapsi siiski kodus, kuid elu on neil väga kurb ja rahaline seis allapoole arvestust, sest tihti ei saa kumbki lapsevanem tööl käija. Kurb, et selline asi juhtus ja veel kurvem, et ilmas puudega lapsed on./.../(ÕL)

Puudega lapse ema 20.02.2011 18:58

Lihtsalt tohutult valus on lugeda kommentaare , kus arvatakse teadvat, et puudega lapse elu pole elmisväärne. Mina olen sügava puudega lapse ema. Jah, minu 5-aastane laps on vaimselt ja füüsiliselt imiku tasemel, kuid kas selle pärast on tema elutahe väiksem? Olles igapäevaselt oma lapse kõrval, näen ma tema küll piiratut, kuid meeletult suurt tahet suhelda ümbritseva maailmaga, jagada oma siirast kiindumust ja tingimusteta armastust. Kuna ta on hoitud ja hoolitsetud, siis eluga rahuloluks ei vaja ta palju. Mina olen oma haige lapse läbi õppinud tolerantsust ja hoolivust kaasinimeste suhtes - seda, mida osadel kommiijatel suurel hulgal puudu näib olevat. Ja väärtustama elu, ka kõige väetimal tasemel./.../(PM)

samuel, 21.02.2011 04:54

/.../olgem ausad. puudega laps on vanmenatele üsna suureks koormaks ja pettumiseks, mida muidugi ei näidata välja teistele. usun, et on neid vanemaid, kes tunnistavad, et Looja tegi omad korrektuurid ja viis lapsed paremasse kohta, kui vilets ja haige keha ning vaim/.../(Delfi)

jah aga 20.02.2011 18:19

siinkohal on küll kohatu hakata arutlema selle üle, kellel on õigus elule. sellised lapsed on meil olemas ja järelikult on neil õigus elule nii nagu meil kõigil. /.../(PM)

Delfi kommentaariumis tekkis kahe kommenteerija vahel diskussioon abivajajatesse suhtumisest rääkides.

Lons, 21.02.2011 21:20

Inimesed jäävad mind ikka veel hämmastama? Loomulikult on sellised õnnetused kohutavad, aga kus on enamus nende laste vanemaid? Miks lapsed üldse seal elavad? Sellele ei ole vabandust. Nii nagu ei saa lapsed valida vanemaid, ei saa ka vanemad valida lapsi. See sobib, kasvatan, teine mitte saadan ära. Katastroof (Delfi)

Lons, 21.02.2011 22:14

Armas Lons, inimesed, kel endal pole sellist last, ei peaks sel teemal suud pruukima. Sina, mina ja enamik teisi inimesi ei tea, mida tähendab kasvatada sellist last ja hooldada teda kuni elu lõpuni 24/7. (Delfi)

Lons, 22.02.2011 19:17

Mul endal sellist last ei ole, aga tutvusringkonnas on nii mõnigi ja ära pole last keegi neist andnud. Nagu ka juba mainisin, siis antud laste vanemate suhtumine on, kui kõik korras siis võibolla kasvatan, kui ei ole, siis las teised ja riik tõmblevad, väga mugav laste soetamise ja kasvatamise viis (Delfi)

Puudega lapsed ja nende eest hoolitsemine tekitab inimestes vastakaid tundeid ning palju on erinevaid suhtumisi, kogemusi ja seoseid. Seda teemat ei käsitleta igapäevases meediavoos kuigi palju. Need inimesed, kes on ise abivajajad, või need, kes kasvatavad puudega lapsi, lihtsalt justkui on kuskil ja kõik teavad seda, kuid sellest ei räägita. Kuna aga Haapsalu väikelastekodu oli mõeldud just puuetega lastele, siis tõi juhtunu selle kõrvalteema vähemalt kommentaariumides tugevalt esile.

Ka siin võib kommentaariumides näha seda, kuidas kommentaarium uudisteksti täiendab, püstitab mitmesuguseid uusi arutlus- ning kõrvalteemasid. Veel kaks teemat, mis enim kordi kommentaarides mainimist leidsid, olid ehitusstandardid ja hoolde-ja vanadekodude olukord Eestis.

ei tea 18:23 20.02.2011

kuidas on lood Eesti väikelastekodudes, aga hooldekodudes on nii, et öövahetuseks ja nädalavahetusel jagavad hooldajad töö nii ära, et vähemalt pooled on oma valvekorra ajal kodus./.../(ÕL)

... 00:25 21.02.2011

Olen käinud ühes hooldekodus, kus voodihaigeid tuba täis ja haises, mis hirmus. Vanur, keda külastasin, ütles, et pool päeva võib hüüda, et keegi vett ulataks, aga keegi ei tule läheledale... - ja siiber antakse korra ööpäevas./.../(ÕL)

hah, 20.02.2011 17:16

Mujal on olnud korduvalt suurte inimohvritega põlenguid vanadekodudes kus samuti on olnud ohvriteks peamiselt piiratud liikumisvõimega inimesed. Huvitav, et kui sedavõrd traagilised eeskujud olid juba ammu olemas ei olnud meil neist õpitud. See teeb kurvaks ja vihaseks ühtaegu! :((Delfi)

vabariigi kodanik, 20.02.2011 17:40

lastekodud ja hooldeasutused peaks olema kõrgema ohuturbega asutused, mitte nii nagu meil. Puhas süsteemi viga. Sügav kaastunne leinajatele (Delfi)

to ggg, 22.02.2011 16:56

jah selleks et anda hinnang sellele majale piisab õnnetuse tagajärgede hindamisest - kui 10 last selles majas sisse põleb, siis on ükskõik kui palju poliitikuid/ametnikke kinnitab et tegelikult oli maja v hea ja kõik oli korrektne. Sellises väikeses puumajas ei tohi voodihaigeid/invalide/lapsi hoida - keegi ei joua minutiga neid kõiki ohutult majast välja toimetada kui toad vingu täis ... see on algusest peale accident waiting to happen'. Lehes kirjutas et päästeameti järgi oleks tohtinud seal majas elada max 20 inimest ...mitte 37! /.../(Delfi)

Kohalik 20.02.2011 18:54

/.../ Mida teha, et taolised tulekahjud ülikiirelt ei leviks? Kas majas oli x-materialist ripplagesid? Tulekindlaid vaheuksi? Tagantjärgi targana peab tõdema, et väikelastekodu eelmine maja vanalinnas - tsaariaegne puithoone, mis tagastati pärijatele, oli ehk tulekindlamgi praegusest, vaid ca tosin aastat vanast hoonest. Kusjuures taolisi 'barakke' tahetakse Kuuse ja Kastani t. vahele juurde ehitada - täisealiseks saanud hoolealustele.(PM)

Seda teemat lahkavate kommentaaride arv ning sisu näitavad, et tegemist on probleemkohaga, millele tuleks tähelepanu pöörata. Räägitakse nii isiklikest kogemustest kui ka üldiselt oma arvamusest antud teema kohta. Kuigi siin toodud kommentaarid rõhutavad temaatikat üsna teravalt, siis meediakajastustes ei pälvinud see Haapsalu väikelastekodu põlengule vahetult järgnenud ajal suurt tähelepanu.

Lisaks nendele n-ö suurtele kõrvalteemadele, millest käesolevas peatükis juba juttu on olnud, kaardistasin ma veel kaks, mis kommentaarides tähelepanu pälvisid.

Kommentaaridest selgus, et lisaks väikelastekodu põlengule oli 2011 aasta veebruarikuus juhtunud veel üks kurb sündmus, mis kohalikke puudutas.

rein, 20.02.2011 17:30

juba teine kurb uudis haapsalu jaoks kõigepealt lahkus meie seast haapsalu legend kunnar (Delfi)

aleks, 20.02.2011 17:30

Gunnar olevat leitud pool neli hommikul oma maja trepikojast surnuna. Gunnar oli salapärane, ei tea kas inimene või vaim. Igavene nagu Valge Daam. Ilmselt on kohutav tulekahju ja tema surm samal päeval juhus...(Delfi)

Teine lisatemaatika puudutas aga seda, kuidas meediakanalid sündmuse kajastamisel käitusid.

kurb, 20.02.2011 19:44

Mind hämmastas Kanal2 Reporteri nahhaalsus ikka. Reporter, kes oli Haapsalus kohapeal, küsis ühelt mehelt, kuulsin et surma sai 30 last, sai siis vää? See oli nii haige küsimus, niigi 10 hukkunud on traagiline, aga et saada paremaid kommentaare, esitada sellises olukorras nii sobimatuid ja intrigeerivaid küsimusi. Eludega ei mängita! Väga häbi Kanal2 ja Reporter! (Delfi)

Tomm, 20.02.2011 19:39

Häbi vaadata Reporterit, kus peale õnnetuse näitamist teatab, eykohe hakkab Ärapanija !!!!!!!!!!!!! (Delfi)

haapsalu elanik, 20.02.2011 21:53

tänane Reporteri kommentaar täiesti kohatu. Kuidas saab lahmida hukunute arvuga, jutt on ju ikkagi hukunud lastest! kuidas sai selline kommentaar üldse eetrisse lastud? Seda oli kohutavalt valus kuulata. (Delfi)

Birgitta 20.02.2011 19:52

Ainuke asi, mis öelda oskan, on see, et häbi Kanal2 TV3le, sest nad ei reageerinud absoluutselt kella seitsme ajal. (PM)

Kurb 20.02.2011 21:50

/../kuid etv... nagu mingit politseiuudist oleks teinud. pannud siis stuudiosse küünalgi leina märgiks põlema. (PM)

Inimesed väljendasid küll soovi informatsiooni ja kajastuse järele, kuid ei olnud rahul sellega, et ajakirjanik püüdis niigi traagilist sündmust veelgi traagilisemaks muuta. Kriiside ja õnnetuste kajastamine nõuab erilist tähelepanu ja empaatiavõimet – seda nii nende osas, kes on hukkunud, kui ka potentsiaalsete allikate ja auditooriumi liikmete osas.

Käesolevas peatükis välja toodud kommentaarides väljenduvad kaasnevad probleemid ulatusid seinast-seina. Kõigi puhul ei ole kohane kasutada sõna *probleem*, vaid pigem viitasid need olukordadele riigis, mis tavalisi kodanikke häirivad ja mis kerkisid esile Haapsalu väikelastekodu põlenguga seoses.

Uudistekstide ja kommentaaride kodeerimist võrreldes selgub, et kommentaariumides kodeerimisjuhendi abil kaardistatud ilmingud kriisireaktsioonidest, kommunikatiivsetest eesmärkidest, peamistest süüdlastest ning kõrvalteemadest olid ärgitatud mitte uudise tekstist, mille juurde kommentaar kirjutati, vaid sündmusest endast ja sellest, kuidas auditooriumi liikmed juhtunut töötlesid. Seega võib öelda, et analüüsitava meediakajastuse puhul tulid esile auditooriumi liikmete individuaalsed raamid (vt 1.2 „Õnnetuste ja kriiside kajastamine“).

Haapsalu väikelastekodu põlengu puhul pakkusid kommentaarid sellele konkreetsele uudisdiskursusele kommentaariumides olulist lisa, mis sündis peamiselt sündmuse enda iseloomust ja asjaoludest ning mida ei ärgitanud tagant ajakirjaniku provokatiivne keelekasutus uudises, emotsionaalsete allikate kasutamine või detailsete kirjelduste pakkumine.

4. Järeldused ja diskussioon

Haapsalu väikelastekodu põleng oli sündmus, mis inimesi puudutas. Seda tõestab ka sündmust kajastavate uudiste juurde kuulunud kommentaaride sisu kommentaariumides.

Töö analüüs kinnitab, et kriisireaktsioonidele omaseid ilminguid esineb ka nende inimeste puhul, kes juhtunuga otseselt lähedalt seotud ei ole, kuid kes seda mingisuguse vahendaja (televiisor, ajaleht, internet, suuline edasiandmine vms) kaudu kogevad. Seda ka juhul kui uudistekst ise kriisireaktsioonile omaseid ilminguid ei kanna. Sel juhul vallandab kriisireaktsiooni lugejas just sündmus ise, mitte see, kuidas seda kajastatud on.

Šokk ja varajane reaktsioonifaas on esimesed kriisi kulgemisprotsessi etapid. Võrreldes numbreid, mis näitavad, et šokifaasi ilminguid esines kommentaarides 12 korral ning varajase reaktsioonifaasi tunnuseid 322 korral, võib väita, et inimesed valdavalt ei asu kirjutama esmase šoki tulemusel, vaid seedivad esmalt äsja saadud informatsiooni ning väljendavad siis juba varajasest reaktsioonifaasist tingitud ilmingute tõttu, nagu tohutu infovajadus ning soov teada saada põhjust, ka avalikult tekkinud küsimusi, ideid ja ettepanekuid.

Ühelt poolt võib see olla tingitud tõsiasjast, et šokifaas võib inimestel kesta väga lühikest aega, mille jooksul ei jõutagi veel kirjutama asuda. Teine selgitus on aga šoki ja varajase reaktsioonifaasi ilmingute erinevus.

Šokis inimene ei usu, et see traumaatiline sündmus sai üldse juhtuda, ja seega ei teki tal esialgu ka mingisuguseid küsimusi. Varajane reaktsioonifaas on see, kus hakatakse juhtunut enese jaoks lahti mõtestama, ning üheks variandiks seda teha on postitada kommentaar kommentaariumisse, lugeda teiste kirjutatut ning diskuteerida antud teemal.

Põhjuste otsimine ja nende kohta oletuste tegemine on üheks varajase reaktsioonifaasi ilminguks, kuid see ilmnes antud töö kontekstis vaid kommentaarides. Haapsalu väikelastekodu põlengut kajastanud kolmes uudistekstis põhjuseid ei otsitud ja nende kohta oletusi ei tehtud.

Põhjuste otsimise vastandina võib varajasest reaktsioonifaasis esineda ka paratamatusele ja juhusele viitamist. Analüüsi tulemused aga näitavad, et viimast ei esine võrreldes esimesega kommentaarides kuigi tihti (joonis 1 „Šoki ja varajase reaktsioonifaasi ilmingute esinemine kommentaarides“), sest **inimestel on iga hinna**

eest siiski vaja leida keegi, kelle peale vihastada; kedagi konkreetset, kelle tegevused või tegemata jätmised on konkreetse olukorra põhjustanud; kedagi, kes oleks ühine vaenlane ja keda oleks võimalik karistada.

Selle põhjuseks võib olla õiglustunne ja soov n-ö nõrgemaid kaitsta, kuid teisalt võib selle taga peituda ka vajadus kaardistada iseenda positsioon ohuallika suhtes. Konkreetse ohuallikaga on palju lihtsam leppida kui juhuse ja paratamatusega, sest need kaks n-ö põhjust võivad tabada kõiki inimesi.

Käesoleva magistritöö analüüsile toetudes võib öelda, et varajase reaktsioonifaasi ilminguid kodeerides oleks olnud põhjendatud uurida oletatavaid põhjusi ja süüdlaseks peetavaid lahus. Kommentaarides ilmnesid selle kriisiilmingu juures väga erinevad kihid: tehti ebaratsionaalseid ja põhjendamatuid oletusi, mainiti arvamusi süüdlaste kohta ning lisaks avaldus ka filosoofiline pool, mille puhul inimesed arutlesid inimelu väärtuse, saatuse ja ettemääratuse üle.

Varajases reaktsioonifaasis ilmneb teatav süsteemi loomine nii põhjuste otsimise näol kui ka selle kaudu, et inimesed otsivad analoogiaid varasemate samalaadsete juhtumitega, sest nende puhul on juba olemas teadmised sellest, kuidas asjade käik kulges või kuidas olukord lahenes.

Siinkohal võib luua paralleele teoorias osas käsitletud Eva-Karin Olssoni artikliga, milles väideti Rootsi meediaväljaannetele toetudes, et meediaorganisatsioonid loovad endale n-ö kriitiliste sündmuste andmebaasi, mis võimaldab neil uue kriitilise sündmuse puhul vaadata tagasi minevikku, et leida antud juhtumiga tegelemiseks viise, mis on varasemalt oma toimumist juba tõestanud (vt 1.2 „Õnnetuste ja kriiside kajastamine“).

Kaasaegses maailmas ei jää seesugusest süstematiseerimispüüded ja ka teised arutletud ilmingut enam väikeste gruppide või koosluste sisemiseks arutlemiseks, vaid inimesed väljendavad neid meedia interaktiivseid võimalusi kasutades näiteks kommentaariumides.

Tänases interaktiivse meedia maailmas ei loo uudisdiskursust enam ainult ajakirjanikud ning auditooriumi liikmed ei ole enam lihtsalt vastuvõtjad. Auditooriumi liikmed osalevad ise aktiivselt uudisdiskursuse loomises, täiendades mitmel moel ajakirjaniku kirjutatud originaalteksti. Seega ei piirdunud Haapsalu väikelastekodu põlengut kajastava uudise kontekst mitte ainult ajakirjanike kirjutatud uudistekstidega, vaid seda täiendati ja loodi pidevalt juurde kommentaariumides.

Seesugusel arengul on nii plusse kui miinuseid. Nõrgaks kohaks on kindlasti kommentaariumide regulatsioon. Kuigi meediaväljaanded on sõnastanud põhimõtted,

mille järgi kommentaare kommentaariumis hoitakse ja kustutatakse, ei pea need alati paika. Seega muutuvad uudisdiskursuse osaks ka need kommentaarid, mis kedagi laimavad või alusetult nimeliselt süüdistavad ja seeläbi inimese mainet kahjustavad või muul moel hea tava ja moraalinorme rikuvad.

Kriisisituatsioonide puhul on eri autorite panuse tulemusel pidevalt täieneva uudisdiskursuse probleemiks ka varajasele reaktsioonifaasile omane ilming täita infolüngad fantaasiaga. Selle ilmingu väljendumine kommentaariumides tähendab, et ühe inimese kriisireaktsiooni tulemusel kirjutatud fantaasia sündmuse põhjuste või asjaolude kohta saab teistele kommentaariumi lugejatele ja seal kirjutajatele omaette tõeks. Seega ei ole enam võimalik kontrollida, milline tõde ühest sündmusest või olukorrast avalikkuse jaoks tegelikult kõlama jääb. Seda eriti niisuguste sündmuste puhul nagu Haapsalu väikelastekodu põleng või teised õnnetused ja kriisid, kus esmased uudised on informatsioonivaesed ja edastavad ainult peamisi fakte. Kommenteerijad ei jää kannatlikult ootama, kuni asjaolud on selgunud, vaid avaldavad kommentaariumides oma versioone ja arvamusi kohe.

Kommentaariumide sisu analüüsidest oli näha, et ka kommenteerijad ise tunnevad ennast osana uudisdiskursuse loojatest, kuna **Haapsalu väikelastekodu põlengu uudiste juures olnud kommentaariumides hakkas tööle eneseregulatsioon.**

Kommenteerijad kutsusid korrale teisi kommenteerijaid, kes oma kirjutistes laskusid labasustesse, laimasid, süüdistasid või ei olnud sündmuse asjaoludesse ja uudise originaaltekstis sisaldunud faktidesse piisavalt süvenenud ning postitasid seetõttu segadust tekitavaid kommentaare. Kommenteerijatel tekkis vastutus selle sisu eest, mida uudise juurde läbi kommentaaride luuakse.

Kui kommentaariumide puhul oleks avalikkuse silmis tegemist vaid kohaga, kus ennast välja elada, siis ei toimuks neis seesugust vastastikkust reguleerimist, nagu näited illustreerisid. Järelikult tajuvad ka kommenteerijad ise, et kommentaariumides luuakse suurt osa sellest kontekstist, milles üks konkreetne uudis eksisteerib, ning soovivad, et sealne sisu oleks tõetruu, eetiline, läbimõeldud, informatiivne ja auditooriumi arvestav.

Aktiivselt täienevad kommentaariumid ühte sündmust kajastava uudise juures kannavad endas võimalust ka mitmesuguste kõrvalteemade üle arutlemiseks. Haapsalu väikelastekodu põlenguga seotud kommentaariumides oli peamisi esilekerkinud kõrvalteemasid seitse (joonis 5), millest mõned, nagu rahaküsimused ja poliitiliste küsimuste üle arutlemised ning vaidlemised, on seesugused, mis saadavad ükskõik

millist uudist või sündmust. Oluliseks esilekerkinud kõrvalteemaks oli suhtumine abivajajatesse Eestis.

Kommentaaries kirjeldati seda, kui palju inimestel endil on kogemusi abivajajate eest hoolitsemisega ning kui palju eri suhtumisi on sellesse, kas Haapsalu põlengu näol on tegemist sündmusega, mille tulemusel saadi n-ö vaevast lahti või sündmusega, kus kaotas elu 10 inimest. Arutleti ka üldisemalt selle üle, kuidas Eesti riik siinsetesse abivajajatesse suhtub.

Tegemist on väga suure ja mitmekülgse teemaga, millest Eestis igapäevaselt kuigi palju ei räägita. Seda enam on kommentaariumidel kaalu ka kõneteema kujundajana. Iseasi on see, kas ühte kõneteemat üleval hoidev kommentaarium ongi juba uudis iseenesest või on kommentaariumide näol tegemist kogumiga paljude inimeste individuaalse ja ka ühise panuse tulemusel tekkinud probleemidest, ideedest ja ettepanekutest, kust ajakirjanikul oleks võtta materjali selleks, et kajastada just neid probleeme, mis ühiskonna liikmete jaoks sellel konkreetsetel hetkel kõige teravamalt õhus on.

Minu arvates on kommentaariumid siiski kohad, mis on pigem osa uudisdiskursusest, mitte iseseisvalt uudisena käsitletavat. Esiteks seetõttu, et kommentaariumid on struktureerimata – seal esineb segamini nii konstruktiivseid lahendusi, alusetut laimu, kõrvalteemade tõstatamist, üldisi arvamused jms.

Teiseks probleemiks on see, kuidas kommentaariumide sisu toimetatakse, mille osas hetkel ei tundu olevat ühtset süsteemi, sest kuigi meediaväljaande kommenteerimistingimustes on kirjas, et ebasobivad kommentaarid kustutatakse, ei vasta see alati tõe. Antud töö eesmärgiks ei olnud empiirilise materjali hulka kuulunud kommentaaride analüüsimine väljaannete kaupa, kuid kommentaariumid ja nende regulatsioon pakub edasisi uurimisvõimalusi eri vaatenurkade alt, nagu väljaande spetsiifika ja sätestatud regulatsioonimehhanismid, uudisteksti sisu võrrelduna kommentaariumide sisuga jne. Metodoloogiliselt on tegemist keeruka uurimisvaldkonnaga, kuna *online*-meedia sisu võib iga hetkega muutuda, sest uute faktide lisandumisel ei kirjutata uusi uudiseid, vaid täiendatakse vanu ning kommenteerijatele võib seega sama uudise puhul kättesaadav olla erinev informatsioon.

Kommentaariumide näol eksisteerivad ideede, teemade ja ettepanekute pagasid ei kasutata antud hetkel sellisel määral, nagu võiks. Ajakirjaniku jaoks, kes tahab kirjutada teemadel, mis inimesi huvitavad, ja mis on nende meelest ühiskonna valupunktideks (nagu ülalmainitud suhtumine abivajajatesse), on operatiivselt täienevad ja suure hulga

indiviidide arvamusi koondavad kommentaariumid heaks kohaks, kust saada ideid ja isegi konkreetsemalt juba suuniseid selle kohta, millisest nurgast probleemile läheneda võiks.

Kokkuvõte

Minu magistritöö pealkirjaks on „Õnnetuse konstrueerimine uudisdiskursuses Haapsalu väikelastekodu põlengu näitel”. Töö peamiseks eesmärgiks on uurida, millise panuse uudisdiskursusele annavad uudiste juurde kirjutatavad kommentaarid ja kuidas uudis nendes kommentaarides muutub. Samuti on eesmärgiks teada saada, millisel määral esineb kommentaarides sekundaarse trauma ilminguid, millised on kommentaarides esile kerkivad kommunikatiivsed eesmärgid ning kõrvalteemad.

Teooriaosa keskendub *online*-meedia eripäradele. Töö seisukohast olulisim *online*-meedia tunnus on interaktiivsus. Kui varasemalt oli auditoorium vaid ajakirjanike ja meediaorganisatsioonide poolt saadetava sõnumi vastuvõtja, siis *online*-meedia interaktiivsus võimaldab auditooriumil olla osa uudisdiskursuse loomisest ja täiendamisest. Auditooriumi liikmetel on mitu varianti osaleda selles protsessis, alustades käsikaameraga filmitud videote postitamisest, hüperlinkide kaudu lisamaterjali levitamisest ning lõpetades kommenteerimisega meediaväljaannete *online*-versioonide kommentaariumides.

Minu magistritöö teooriaosa selgitab ka õnnetuste ja kriiside kajastamisega seotud spetsiifilisi aspekte. Lisaks selgitab teooriaosa, et õnnetuste ja kriiside ning teiste traumaatiliste sündmuste puhul ei pruugi kriisireaktsioonidele omased ilmingud avalduda ainult neil inimestel, kes sündmusega otseselt seotud on, vaid ka neil, kes sündmust mingi vahendaja (televisoor, raadio, ajaleht, suuline edasiandmine jms) kaudu kogevad. Täpsemalt on minu magistritöös empiirilisest materjalist otsitud ja analüüsitud šoki ning varajase reaktsioonifaasi ilmingute avaldumist.

Töö empiiriliseks materjaliks on 20.02.2011 toimunud Haapsalu väikelastekodu põlengut kajastanud uudised Postimehe ja Õhtulehe *online*-versioonides ning Delfis ja nende juurde kuuluvad kommentaarid. Esialgne empiiriline materjal koosnes 69 artiklist ja 3530 kommentaarist, millest lõplikuks empiiriliseks materjaliks valisin 3 artiklit ja 735 nende juurde kuuluvat kommentaari.

Empiirilist materjali on analüüsitud kvalitatiivset ja kvantitatiivset meetodit kombineerides. Kvantitatiivne analüüs võimaldab kvalitatiivsed andmed paigutada teatavasse suhtesse kogu andmestikku arvestades, kvalitatiivne analüüs võimaldab seejärel tuua näiteid ning näidata konkreetse analüüsiühiku sisu. Analüüsimise jaoks kodeerisin 735 kommentaari kodeerimisjuhendi kaudu 58 kategooria alusel. Sama kodeerimisjuhendi alusel analüüsisin ka mainitud kolme uudisteksti.

Analüüsist selgus, et sekundaarse trauma tunnused kommentaarides tõepoolest esinevad ning on selgelt eristatavad. Samas tuleb ka öelda, et pigem leidub kommentaarides varajase reaktsioonifaasi kui šoki ilminguid ning enim avaldunud ilminguteks on kurbuse väljendamine, põhjuste otsimine ning põhjuste kohta oletuste tegemine. Oluline aspekt on ka asjaolu, et uudistekstide kodeerimistulemused ei näidanud, et neis oleks esinenud kriisireaktsioonide ilminguid või aspekte, mis soodustaksid nende reaktsioonide tekkimist auditooriumi liikmetel.

Suurimaks ja kaalukamaks analüüsitulemuseks oli see, et kommentaariumides hakkas tööle eneseregulatsioon. Kommenteerijad tunnevad ennast osana uudisdiskursuse loojast ning tajuvad vastutust selle eest, et see n-ö lisa ja täiendus, mida kommentaariumides uudise juurde luuakse, oleks hea tava ja moraalinormidega kooskõlas, adekvaatne, tõetruu ja auditooriumi arvestav. Kommentaarium ei ole lihtsalt koht, kus ennast välja elada, vaid pigem koht informatsiooni saamiseks ning lisainformatsiooni pakkumiseks.

Kommentaare analüüsides selgus ka kinnitus oletusele, et kõiksugused kriitilised sündmused tõstavad esile ka kaasnevad kõrvalteemad, mida ühiskond sellel konkreetsel hetkel valupunktidenä tajub. Haapsalu väikelastekodu põlengu puhul oli kommentaariumide sisu põhjal selleks valupunktiks suhtumine abivajajatesse Eestis, mille kohta avaldati mitmesuguseid arvamusi ning mida lahkasid nii need, kellel abivajajatega isiklikud kogemused, kui ka need, kellel neid kogemusi otseselt ei olnud. Ka kõrvalteemad tekkisid kommentaariumides iseseisvalt ega olnud ajendatud uudistekstides kirjutatust.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et minu magistritöö jõudis seatud eesmärkideni ning selles käsitletud materjali analüüs tõi välja ka mõned üllatavad momendid nagu see, kui oluliseks kohaks uudisdiskursuse loomise juures on kujunenud kommentaariumid. Seda näitab tõsiasi, et inimestel ei ole ükskõik, kes, kuidas ja mida seal kirjutab. Inimesed tajuvad, et kommentaariumides luuakse uut ja pidevalt muutuvat tõde nii konkreetse sündmuse kui ka nende valupunktide kohta, mida ühiskonna liikmed sellel konkreetsel ajahetkel tajuvad.

Summary

The title of my master's thesis is „The Construction of an Accident in a News Discourse based on the Haapsalu Children's Home Fire". The main goal of the thesis is to examine to what extent the comments that are written to the original news texts contribute to the news discourse and how does the news discourse itself change in these comments. The aim is also to find out to what extent the signs of traumatic stress (crisis reaction) and secondary trauma appear in the comments, what communicative aims and additional topics emerge in the comments.

The theoretical part of the thesis is concentrated on the specifics of online-media. The most important aspect of online-media in the context of this thesis is interactivity. Previously the public was only there to receive the message sent by journalists and media organizations. The interactivity of online-media enables the public to be a part of creating and upgrading a news discourse. There are multiple ways for the members of the public to take part in this process. For example by posting videos and photos, spreading additional information with hyperlinks or commenting in the forums of online-versions of media publications.

The theoretical part of my master's thesis also explains the specific aspects of covering accidents in news. It is also explained that the signs of crisis reactions that are the result of traumatic events do not affect only those people who were directly related to the event but also those who experience the event through a mediator (television, radio, newspaper, oral communication etc). More specifically I searched and analyzed the empirical data for occurrence of signs of shock and early reaction phase.

The empirical data consist of the news covering the Haapsalu Children's Home fire on 20.02.2011 in the online-versions of dailies Postimees and Õhtuleht, online news portal Delfi and the comments added to these news. The primary empirical data consisted of 69 articles and 3530 comments. For the final empirical data I chose 3 articles (one from each publication) and 735 comments written to these articles.

The empirical data has been analyzed by combining the quantitative and qualitative methods. Quantitative analysis enables to place qualitative data into a certain relation taking into account the whole data. Qualitative analysis enables to make examples and show the content of a certain analyses unit. I encoded 735 comments taking into account the 58 categories determined in the encoding instruction. I used the same encoding instruction to analyze the three news texts.

The analyses showed that the signs of secondary trauma really do occur in the comments and they are clearly distinguishable. The signs of early reaction phase are more likely to occur than the signs of shock. The most common signs of early reaction phase in the comments were sadness, looking for reasons and making assumptions about them. An important aspect of this is the fact that the encoding results of news texts did not show signs of crisis reactions or other aspects that would contribute to the members of the public developing the crisis reactions.

The most important result of the analysis was the fact that self-regulation took place in the forums. The people who wrote the comments felt that they were a part of creating the news discourse and they had a sense of responsibility when it came to the content that was created in the forums. They felt responsible for it being in accordance with the norms of good practice and moral norms, adequate, truthful and respectful towards the public. The forum, according to the public, is no longer a place for people to take out their feelings. It is rather a place for getting and providing additional information.

The analysis of the comments confirmed the assumption that critical events point out additional topics that the society finds to be important at the moment. In case of the Haapsalu Children's Home fire the most important topic that emerged was the attitude towards disabled people in Estonia. There were different opinions about the topic expressed by those who had close experiences with disabled people and also by those who did not have any experiences of that kind. The additional topics emerged solely in the forums and were not motivated by the news texts.

In conclusion it can be said that my master's thesis reached its goals and offered certain surprises. The fact that the forums have become an important part of a news discourse is proven by the phenomenon that people are not indifferent towards who writes in the forums, what and how it is written. People perceive that new and constantly changing truth is being created in the forums concerning the concrete event as well as the additional important topics perceived by the members of the society at that certain moment.

Kasutatud kirjandus

Altheide, D L. (2002). *Creating Fear*. New York: Aldine De Gruyter

Avaliku Sõna Nõukogu kodulehekülg, URL (kasutatud märts 2011)
http://www.asn.org.ee/asn_lahendid.php

Cantoni, L & S. Tardini. (2006). *Internet*. USA: Routledge

Chong, D & J.N. Druckman (2007) A Theory of Framing and Opinion Formation in Competitive Elite Environments. *Journal of Communication*, 57: 99 -118.

Drechner. K & D.W.Foy (2009) *When Horror and Loss Intersect: Traumatic Experiences and Traumatic Bereavement*, URL (kasutatud aprill 2011)
<http://www.springerlink.com.ezproxy.utlib.ee/content/4114155121216532/fulltext.html>

Eesti Vabariigi Põhiseadus (28.06.1992) RT 1992, 26, 349; viimati muudetud 12.04.2007. URL (kasutatud märts 2011) <https://www.riigiteataja.ee/akt/12846827>

Estonia: Children's home fire in Haapsalu kills 10 (2011), BBC News, 21. veebruar, URL (kasutatud märts 2011) <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-12519860>

Figley, C. R. (1995). *Compassion Fatigue. Coping With Secondary Traumatic Stress Disorder in Those Who Treat the Traumatized*. London: Brunner-Routledge

Figley, C. R. (2002). *Treating Compassion Fatigue*. New York: Routledge

Fortunati, L. & J. O'Sullivan & L. Raycheva & H. Harro-Loit (2010) Interactivity As a Metaphor of Online News. *Javnost – The Public*, 17 (4): 43-62

Foorum ja kommenteerimine Õhtulehe veebikeskkonnas, URL (kasutatud aprill 2011)
http://www.oh tuleht.ee/content/files/tingimused_kommenteerimine.html

Haapsalu Väikelastekodu kodulehekülg, URL (kasutatud märts 2011)
<http://www.lastekodu.ee/index.php>)

Heinonen, A. (1999). *Journalism In the Age Of the Net*. Tampere: Vammala Kirjapaino Oy

Hennoste, T. (2008). *Uudise käsiraamat*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Jewkes, Y. (2010). The Construction of Crime News. Greer, C (toim.). *Crime And Media. A Reader*. New York: Routledge, 215-227

Joye, S. (2010). News Media And The (De)Construction Of Risk: How Flemish Newspapers select and cover international disasters. *Catalan Journal of Communication & Cultural Studies*, 2010 (2(2)): 253-266

Jüriso, K. (2011) Eilne põleng oli üle aastate rängim õnnetus lastega. *ERR Uudised*, 21. veebruar, URL (kasutatud aprill 2011) <http://uudised.err.ee/index.php?06224438>

Karlsson, M. (2008) Increasingly Interactive: Swedish Online News 2005-2007. Ettekanne. *International Communication Association, 2008 Annual Meeting*. Kanada, 22-26 mai.

Kast, V. (1998). *Lein*. Tartu: Johannes Esto Ühing

Kasterpalu, K. (2009) *Psüühiliste kriisireaktsioonide ilmnemine meediakajastustes kolme traumaatilise sündmuse näitel: Pala, Kurkse, Ussisoo*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Kenney, K. & A. Gorelik & S.Mwangi (2000) Interactive Features of Online Newspapers. *Peer-reviewed Journal on The Internet*, 3. jaanuar, URL (kasutatud aprill 2011) <http://firstmonday.org/htbin/cgiwrap/bin/ojs/index.php/fm/article/view/720/629>

Kitch, C. & J. Hume. (2008). *Journalism in a Culture of Grief*. USA: Routledge

Kommenteerimise reeglid. URL (kasutatud aprill 2011)
<http://www.delfi.ee/misc/comments.php>

Külv, L. (2010). *Leina väljendamine internetikogukonnas Youtube*. Bakalaureusetöö. Tartu Ülikool, ajakirjanduse ja kommunikatsiooni instituut

Kymmenen vammaista lasta kuoli lastenkodin palossa Virossa (2011). *Iltta-Sanomat*, 20. veebruar, URL (kasutatud märts 2011)
<http://www.iltasanomat.fi/ulkomaat/Kymmenen%20vammaista%20lasta%20kuoli%20lastenkodin%20palossa%20Virossa/art-1288370459730.html>)

Laherand, M-L. (2008) *Kvalitatiivne andmeanalüüs*. Tallinn: Infotrikk

Masing, K (2011). Eksperdid: Haapsalu lastekodu põleng sai alguse lahtise tule allikast, välistatud ei ole ka hooletu suitsetamine. *Eesti Päevaleht*, 19. märts, URL (kasutatud aprill 2011) <http://www.epl.ee/artikkel/594596>

McQuail, D. (2000) *McQuaili massikommunikatsiooni teooria*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus

Olsson, E-K. (2010). Defining Crisis News Events. *Nordicom Review*, 2010 (31): 87-101

Online kommentaaride hea tava lepe. (2008). URL (kasutatud märts 2011)
<http://www.eall.ee/lepped/online.html>

Postimees.ee kasutustingimused. URL (kasutatud aprill 2011)
<http://www.postimees.ee/?id=68128>

Ratt, K. (2011) Kuressaare lastekodus puuduvad tuletõkkeuksed. *Postimees*, 22. veebruar, URL (kasutatud märts 2011) <http://www.postimees.ee/?id=392185>

Scheufele, D. A. (1999) Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of Communication*, 1999: 103 – 122.

Ten killed in Estonian orphanage fire (2011) *The Guardian*, 20. veebruar, URL (kasutatud märts 2011) <http://www.guardian.co.uk/world/2011/feb/20/estonia-orphanage-fire>

Ugur, K. (1999) *Väike kriisimeelespea*. URL (kasutatud märts 2011) <http://raulpage.org/kriisi.html>

2011. aasta Haapsalu lastekodupõleng. (2011). URL (kasutatud märts 2011) http://et.wikipedia.org/wiki/2011._aasta_Haapsalu_lastekodup%C3%B5leng

Lisa 1 Kodeerimisjuhend

Käesoleva töö empiiriliste allikate paremaks struktureerimiseks ja analüüsimiseks on analüüsiühikuid kodeeritud järgnevat juhendit arvesse võttes.

1. Surmaga lõppenud tulekahju mõju indiviididele.

a. Millised šoki ilmingud avalduvad kommentaarides ja uudistekstides?

- suutmatus/soovimatus juhtunut uskuda („see ei ole võimalik”; „ma ei suuda seda uskuda” jne)
- juhtunu tajumine unenäona
- muu

b. Millised varajase reaktsiooni ilmingud avalduvad kommentaarides ja uudistekstides?

- info lünkade täitmine fantaasiaga
- müütide esinemine
- põhjuste otsimine
- analoogsete juhtumite meenutamine minevikust
- analoogiate leidmine isikliku eluga
- viha
- kurbus
- hirm
- õnnetuse põhjuste kohta oletuste tegemine
- paratamatusele ja juhusele viitamine
- muu

c. Milliseid kommunikatiivseid eesmärgi avaldati uudistekstides ja kommentaarides?

- järelvalve tõhustamine
- palvetamine
- annetamine
- mõtlemine selle üle, mida saaks ise ära teha

- hingeabi andmine
- märkamine
- süvenemine
- laimu lõpetamine
- süüdistamise lõpetamine
- kommenteerimise lõpetamine
- leinamine
- kaastunne
- mõistmine
- muu

d. Millise intensiivsusega kommunikatiivseid eesmärke kommentaarides ja uudistekstides edastati?

- kategoriline käsk/nõudmine („minge metsa!”)
- soovitus/soov („tuleks metsa minna”)
- ettepanek/üleskutse („mis oleks, kui läheksime metsa?”)
- muu

2. Õnnetusega seonduvad kõrvalteemad.

a. Keda või mida pidasid kommenteerijad õnnetuse peamiseks põhjusteks ja süüdlaseks?

- riik
- Jumal
- poliitikud
- Hanno Pevkur
- Andrus Ansip
- Marko Pomerants
- Toomas Hendrik Ilves
- lastekodu direktor
- kasvatajad, lastekodu personal
- lastekodu kasvandikud
- laste vanemad
- elu

- päästjad/Tuletõrje
- kohalikud omavalitsused
- saatus
- ehitajad/ehitus
- ilm
- muu

b. Milliseid Haapsalu väikelastekodu põlenguga seotud kõrvalteemasid uudistestides ja kommentaarides tõstatati?

- hoolde- ja vanadekodude olukord Eestis
- ehitusstandardid
- Haapsalus toimunud teised kurvad sündmused
- Rahaküsimused
- meediakanalite käitumine sündmuse kajastamisel
- poliitilised küsimused
- suhtumine abivajajatesse
- muu

Lisa 2 Postimees

Haapsalu lastekodupõlengus hukkus kümme inimest (243) (fail loodud 22.02.2011)

20.02.2011 15:37

Martin Šmutov

Raul Sulbi (<http://www.postimees.ee/?id=391370>)

Haapsalu väikelastekodus puhkes täna pärastlõunal tulekahju, milles kaotas elu kümme inimest.

Hukkunute hulgas oli kolm tüdrukut ja viis poissi vanuses 7-16 aastat ning kaks täiskasvanud meessoost hooldusalust vanuses 20-21.

Häirekeskus sai teate tulekahjust Kastani tänaval kell 14.30. Samal ajal sai häirekeskus teate ka hoones tööle hakanud tulekahjusignalisatsioonisüsteemist.

Päästjate kohale jõudes põles puidust hoone lahtise leegiga. Tulekahjus hukkus kümme inimest, kaks inimest viidi haiglasse. Personal evakueeris hoones olnud inimesed. Kokku oli hoones 37 last ja üheksa täiskasvanut.

Tulekahju saadi kontrolli alla kell 16.24, kustutustööd lõpetati kell 19.17. Tules hävis hoone üks tiib, ülejäänud hoone sai kuuma ja tahmakahjustusi.

Haapsalu lastekodu tulekahjus hukkunud ja evakueeritud inimeste kohta saavad omaksed ja lähedased informatsiooni infotelefonil 4735065. Infotelefon on mõeldud omastele ja lähedastele.

Väikelastekodu tuleohutusnõudeid kontrolliti viimati käesoleva aasta 19. jaanuaril, tulekahju põhjustada võivaid tuleohutusnõuete rikkumisi kontrolli hetkel ei tuvastatud.

Hoone oli varustatud nõuetekohaselt tuleohutuspäigaldistega, need olid hooldatud ning kontrollitud. Eelmisel aastal oli hoones läbi viidud evakuatsiooniharjutus.

Ajalehe Lääne Elu teatel süttis maja väga kiiresti. Kõik maakonna komandod olid sündmuskohal. Maja keskmine osa varises põlengu käigus sisse.

Tulest päästetud lapsed viidi sotsiaalmajja. Linn korraldab nende toitlustamist ja muud. Ilmselt paigutatakse kõik hiljem noortekodusse, mis asub põlenud maja läheduses ja ei saanud kannatada.

Paljud majas olnud lapsed viidi ajalehe andmeil haiglasse. Praeguse info kohaselt olid hukkunud inimesed väikelastekodu lamajate osakonnast. See osa majast on peaaegu hävinenud.

Haapsalu aselinnapea Peeter Vikman ütles ERR Uudistele, et evakueeritud lapsed on paigutatud lähedal asuvasse noortekodusse ning kaks sai varjupaiga Haapsalu sanatoorses internaatkoolis. Üheksast täiskasvanust kaks toimetati õnnetuspaigalt haiglasse. «Nende tervis ohus ei ole,» ütles aselinnapea. Põlengu tõttu toimus Haapsalu linnavõimude kriisikoosolek, kus osalesid maavanem, sotsiaalosakona juhataja, aselinnapea, politsei ja päästeameti esindajad, et langetada otsus edasiseks tegevuseks.

Lastekodust

Kodulehe andmeil oli lastekodu majas viimati asenduskoduteenusel 43 last, nendest 29 orvud või vanemliku hoolitsuseta ja 14 lapsevanema avalduse alusel last, kokku 23 poissi ja 20 tüdrukut. Lisaks neile veel kolm noort inimest, kes on suunatud toetatud elamise teenusele, ja üks neiu, kes on ööpäevaringsel hooldamisteenusel.

Kõik lastekodu kasvandikud on raske või sügava puudega lapsed, neist 24 kasutavad liikumiseks ratastooli.

Koos juhtkonna ja abipersonaliga töötab majas 37 inimest.

Haapsalu Väikelastekodu avati 01. oktoobril 1950 aastal. Kuni 1990. aastani elasid lapsed majas imikueast kuni 4.-5. eluaastani, hiljem suunati nad edasi teistesse lastekodudesse.

Praegu saavad kasvandikud majas elada kuni 18-aastaseks saamiseni või põhikooli, gümnaasiumi või kutseõppeasutuse õppeaja lõpuni.

Lisa 3 Õhtuleht

**Haapsalu väikelastekodu põlengus hukkus kaheksa last ja kaks noormeest (220)
(fail loodud 24.02.2011)**

Täiendatud kell 22.50!

Toimetas Karoliina Vasli ja Kristin Aasma

20.02.2011 15:39

(<http://www.ohhtuleht.ee/index.aspx?id=415389>)

Haapsalu väikelastekodus, kus elavad puuetega lapsed, puhkes pühapäeva päeval tulekahju. Maja süttis väga kiiresti. Leekides oli majaosa, kus elasid lapsed, kes voodist tõusta ei saanud. Põlengus hukkus 10 inimest, kaks vigastatut viidi haiglasse.

Lääne-Eesti päästkeskuse teatel oli hukkunute hulgas kolm tüdrukut ja viis poissi vanuses 7-16 aastat ning kaks täiskasvanud meessoost hooldusalust vanuses 20-21.

Kokku oli tulekahju puhkemise ajal hoones 37 last ja üheksa täiskasvanut.

Haapsalus Kastani tänaval asuva väikelastekodu põlengust sai häirekeskus teate kell 14.30. Samal ajal sai häirekeskus teate ka hoones tööle hakanud tulekahjusignalisatsioonisüsteemist.

Päästjate kohale jõudes põles puidust hoone lahtise leegiga. Päästjad tõid põlevast majast välja kümme inimest, ülejäänud hoones olnud inimesed evakueeris lastekodu personal.

Päästjad said tulekahju kontrolli alla kell 16.24, kustutustööd lõpetati kell 19.17.

Tulekahjus hävis hoone üks tiib, tule ja tahmakahjustusi on kogu majas.

Haapsalu lastekodu tulekahjus hukkunud ja evakueeritud inimeste kohta saavad omaksed ja lähedased informatsiooni infotelefonil 4735065.

Haapsalu väikelastekodu saab rahaliselt abistada rahandusministeeriumi konto kaudu. Rahandusministeerium a/a 10220028801019, viitenumber 2500021228.

Ajalehe Lääne Elu teatel süttis maja väga kiiresti. Päästetud lapsed viidi sotsiaalmajja. Haapsalu linn korraldab nende toitlustamist ja muud. Ilmselt paigutatakse kõik hiljem noortekodusse, mis asub põlenud maja läheduses ja ei saanud kannatada.

Hukkunud lapsed olid lamajate osakonnast.

Haapsalu linnavalitsus kutsus kokku kriisiistungi.

Appi oli tulnud sadakond inimest

Õhtulehe reporteri teatel olid õhtuvidevikus kella poole kuue ajal lastekodutöötajatele appi tulnud sadakond inimest. "Väga palju on tulnud appi inimesi, kes aitavad põlevast majast välja toodud asju varju alla viia," rääkis reporter. Paljud tulid ja küsisid, kuidas nad saavad abiks olla. Lastekodu töötaja sõnul oli ratastoolid ja muud tulest päästa õnnestunud vahendid vaja kanda kõrvalolevatesse majadesse.

Lastekodus elas veebilehe andmetel 43 last, nendest 29 orvud või vanemliku hoolitsuseta ning 14 lapsevanema avalduse alusel, kokku 23 poissi ja 20 tüdrukut. Lisaks neile elas seal kolm noort inimest, kes on suunatud toetatud elamise teenusele, ja üks neiu, kes on ööpäevaringsel hooldamisteenusel.

Kõik lastekodu kasvandikud on raske või sügava puudega lapsed. Neist 24 kasutavad liikumiseks ratastooli.

Haapsalu Väikelastekodu avati 1. oktoobril 1950. aastal. Kuni 1990. aastani elasid lapsed majas imikueast kuni 4.-5. eluaastani, hiljem suunati nad edasi teistesse lastekodudesse.

Praegu saavad kasvandikud majas elada kuni 18-aastaseks saamiseni või põhikooli, gümnaasiumi või kutseõppeasutuse õppeaja lõpuni.

Lääne-Eesti päästeskuse teatel kontrolliti väikelastekodu tuleohutusnõudeid viimati käesoleva aasta 19. jaanuaril ning tulekahju põhjustada võivaid tuleohutusnõuete rikkumisi kontrolli hetkel ei tuvastatud. Hoone oli varustatud nõuetekohaselt tuleohutuspaigaldistega, need olid hooldatud ning kontrollitud. Eelmisel aastal oli lastekodus läbi viidud evakuatsiooniharjutus.

Lisa 4 Delfi

FOTOD: Haapsalus süttis väikelastekodu, hukkus kümme inimest (297) (fail loodud 23.02.2011)

www.DELFI.ee

20. veebruar 2011 15:30

(http://www.delfi.ee/news/paevauudised/110_112/fotod-haapsalus-suttis-vaikelastekodu-hukkus-kumme-inimest.d?id=40702944)

Täna pärastlõunal kell 14.30 said päästjad teate, et Haapsalu väikelastekodus on puhkenud tulekahju, põlengus hukkus kümme puudega last ja noort.

Lääne-Eesti päästkeskuse pressiesindaja Viktor Saaremets teatas, et kokku oli hoones 37 last ja üheksa täiskasvanut, kellest sai surma kümme. "Hukkunute hulgas oli kolm tüdrukut ja viis poissi vanuses 7-16 aastat ning kaks täiskasvanud meessoost hooldusalust vanuses 20-21. Kaks inimest viidi haiglaravile," ütles ta.

"Häirekeskus sai teate tulekahjust Kastani tänaval kell 14.30. Samal ajal sai häirekeskus teate ka hoones tööle hakanud tulekahjusignalisatsioonist. Päästjate kohale jõudes põles puidust hoone lahtise leegiga," rääkis Saaremets.

Tulekahju saadi kontrolli alla kell 16.24, kustutustööd lõpetati kell 19.17. Tules hävis hoone üks tiib, ülejäänud hoone sai kuuma ja -tahmakahjustusi.

Haapsalu linnavalitsuse sotsiaal- ja tervishoiuosakonna juhataja Eve Lemmsalu ütles sündmuskohalt, et päästetud lapsed on viidud lähedalasuvasse sotsiaalmajja.